

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ
Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας
Τμήμα Διοίκηση Επιχειρήσεων

Θέμα Πτυχιακής Εργασίας:

**“Η ΖΩΗ ΣΤΗΝ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΣΕ ΑΝΤΙΘΕΣΗ ΜΕ
ΤΟ ΧΩΡΙΟ”**

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : Νίκος Παπανδρέου

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ : Μάριος Παπαγεωργίου

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ : 2011-2012

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1	Εισαγωγή	5
2	Θεωρητική ανασκόπηση.....	7
2.1	Οι ραγδαίες αλλαγές και η σημασία του περιβάλλοντος.....	7
2.2	Η σημασία της καταναλωτικής κοινωνίας	9
2.3	Το φαινόμενο της αστικοποίησης.....	11
2.3.1	Ορισμός έννοιας.....	11
2.3.2	Το ζήτημα της αστικοποίησης.....	13
2.3.3	Η αστικοποίηση του Ελληνικού πληθυσμού.....	14
2.4	Το κυκλοφοριακό	16
2.5	Το ζήτημα της ατμοσφαιρικής ρύπανσης.....	19
2.6	Η ζωή στο χωριό και στις αγροτικές περιοχές	21
2.6.1	Βασικοί ορισμοί.....	21
2.6.2	Τα χωριά στην Ελλάδα	21
2.7	Η ζωή στο χωριό: Βασικές διαφορές από την πόλη.....	24
2.7.1	Απασχόληση	24
2.7.2	Άμεση γειτνίαση με τη φύση: οι άνθρωποι της υπαίθρου ζουν κοντά στη φύση.	25
2.7.3	Πυκνότητα πληθυσμού	25
2.7.4	Ομοιογένεια και ετερογένεια	26
2.7.5	Κοινωνική διαστρωμάτωση.....	26
2.7.6	Κοινωνική κινητικότητα.....	27
3	Μεθοδολογία έρευνας.....	28
3.1	Στόχοι και ερευνητικά ερωτήματα.....	28
3.1.1	Γενικά για την έρευνα: Η ποσοτική έρευνα	28
3.1.2	Στόχοι έρευνας	31
3.1.3	Ερευνητικά ερωτήματα.....	31

3.2	Ερευνητικά εργαλεία.....	32
3.2.1	Το ερωτηματολόγιο.....	32
3.2.2	Η επεξεργασία.....	33
3.3	Δείγμα έρευνας.....	34
3.3.1	Προσδιορισμός του δείγματος.....	34
3.3.2	Δειγματοληψία της έρευνας.....	36
4	Αποτελέσματα έρευνας.....	40
5	Επίλογος.....	50
	Βιβλιογραφία.....	52
	Παράρτημα: Το ερωτηματολόγιο.....	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1: Η εξέλιξη της κατανομής του πληθυσμού στην Ελλάδα.....	15
Εικόνα 2: Κατανομή δείγματος κατά φύλο	37
Εικόνα 3: Κατανομή δείγματος κατά ηλικία	38
Εικόνα 4: Κατανομή δείγματος κατά βαθμό εκπαίδευσης.....	38
Εικόνα 5: Κατανομή δείγματος κατά εισόδημα.....	39
Εικόνα 6: Βαθμός ευχαρίστησης από τη ζωή στο χωριό	40
Εικόνα 7: Βαθμός ευχαρίστησης από τη ζωή στην πόλη	41
Εικόνα 8: Ικανοποίηση από ποιότητα ζωής στην πόλη	42
Εικόνα 9: Πλεονεκτήματα της ζωής στην πόλη.....	43
Εικόνα 10: Πλεονεκτήματα της ζωής στο χωριό	44
Εικόνα 11: Μειονεκτήματα της ζωής στην πόλη	45
Εικόνα 12: Μειονεκτήματα της ζωής στο χωριό.....	45
Εικόνα 13: Αλλαγή διαμονής από την πόλη στο χωριό	46
Εικόνα 14: Αλλαγή διαμονής από το χωριό στην πόλη	47
Εικόνα 15: Κάλυψη επαγγελματικών αναγκών στο χωριό	48
Εικόνα 16: Κάλυψη ψυχαγωγικών αναγκών στο χωριό	48
Εικόνα 17: Σημασία προτερημάτων ζωής στο χωριό και την πόλη	49

1 Εισαγωγή

Η ζωή στο χωριό και στην πόλη, παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές, οι οποίες όσο περνάν τα χρόνια γίνονται όλο και πιο έντονες. Από τη μία μεριά, οι πόλεις διαθέτουν λειτουργίες και αξίες (functions and values) όπως και τα φυσικά οικοσυστήματα. Στη σύγχρονη πόλη η ανάγνωση αυτή δεν είναι πια εύκολα εφικτή, πράγμα που δεν οφείλεται μόνο στην αύξηση του μεγέθους και της πολυπλοκότητας. Οφείλεται και στη δημιουργία νέων λειτουργιών, που διαστρεβλώνουν τις πάγιες και παραδοσιακές και συχνά τις υποβαθμίζουν.

Τα παραδοσιακά περιβαλλοντικά προβλήματα στις αστικές περιοχές είναι: η ρύπανση του αέρα, η διάθεση των στερεών αποβλήτων, η ρύπανση των νερών, η ηχητική ρύπανση, η μόλυνση του εδάφους και η ρύπανση των εσωτερικών χώρων. Εκτός όμως αυτών των προβλημάτων πρέπει να εξετάζεται το κοινωνικό, φυσικό και οικονομικό περιβάλλον.

Από την άλλη μεριά, η ζωή στο χωριό έχει άλλα προβλήματα. Οι περιορισμένες ευκαιρίες επαγγελματικής αποκατάστασης, οι λίγες δυνατότητες δραστηριοτήτων και ψυχαγωγίας, το περιορισμένο κοινωνικό σύνολο και η μονότονη ζωή ίσως είναι εκ των σημαντικότερων ζητημάτων.

Σε αυτό το πλαίσιο, η εργασία αυτή στοχεύει στο να παρουσιάσει τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά της ζωής τόσο στην πόλη όσο και το χωριό. Έτσι, θα περιγραφεί το φαινόμενο της αστικοποίησης, και θα παρουσιαστούν τα σημαντικότερα προβλήματα της καθημερινής ζωής στην πόλη, όπως το κυκλοφοριακό, η ατμοσφαιρική ρύπανση και άλλα. Εν συνεχεία, θα παρουσιαστούν τα βασικά χαρακτηριστικά της ζωής στο χωριό, τα προτερήματά της αλλά και οι βασικές διαφορές συγκριτικά με τη ζωή στην πόλη.

Μετά το τέλος της θεωρητικής ανασκόπησης, θα γίνει αναφορά στην μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για το ερευνητικό μέρος, καθώς και για τους συγκεκριμένους στόχους της ερευνητικής διαδικασίας. Τέλος, θα

παρουσιαστούν τα αποτελέσματα της έρευνας, με τη βοήθεια σχημάτων και γραφημάτων. Η εργασία θα ολοκληρωθεί με έναν επίλογο που θα συνοψίζει τα βασικότερα σημεία της.

2 Θεωρητική ανασκόπηση

2.1 Οι ραγδαίες αλλαγές και η σημασία του περιβάλλοντος

Η σύγχρονη εποχή έχει φέρει δραστικές αλλαγές στη ζωή μας με τα ολοένα αυξανόμενα επιτεύγματα της τεχνολογίας, της επιστήμης και της ανθρωπότητας γενικά. Οι αλλαγές αυτές, καθώς γίνονται τόσο γρήγορα, συχνά δεν ενσωματώνονται ομαλά στην κοινωνία και είτε παραμερίζουν και αλλοιώνουν παλιές αξίες και παραδόσεις, είτε διατρέχουν τον κίνδυνο να μην ωριμάζουν αρκετά και να προκαλείται σύγχυση και χάος.

Ένα από τα αποτελέσματα των παραπάνω, είναι και η υπερπαραγωγή κτιρίων, κυρίως στις πόλεις, όπου συσσωρεύεται πια η πλειοψηφία του πληθυσμού. Είναι αμφίβολο κατά πόσον όλη αυτή η παραγωγή φέρει ικανοποιητικά αποτελέσματα, καθώς η μαζικότητα ποτέ δεν ωφέλησε την κοινωνία. Το δυσάρεστο είναι ότι πολλοί από αυτούς που σχεδιάζουν τα κτίρια και το χώρο μέσα και γύρω από αυτά, δεν αντιλαμβάνονται τη σημασία της ψυχολογικής προσέγγισης. Η ψυχολογική κατάσταση του κάθε ατόμου ξεχωριστά επηρεάζεται αποφασιστικά μεταξύ άλλων και από παράγοντες, που έχουν σχέση με το περιβάλλον του, ανθρωπογενές και μη. Περιβάλλον του όμως είναι και ο κτισμένος χώρος και οι εμπειρίες του μέσα σ' αυτόν.

Σύμφωνα με τον David Canter, οι αντιδράσεις μας απέναντι στα κτίρια, η αλληλεπίδραση με το περιβάλλον που εξελίσσει τα επίκτητα χαρακτηριστικά μας, παίζουν αποφασιστικό ρόλο στη διαμόρφωση των συναισθημάτων και της προσωπικότητάς μας. Οπτικά εμπόδια, στέρηση φυσικού περιβάλλοντος και ζωτικού χώρου, μονοτονία και ομοιομορφία είναι μερικά από τα στοιχεία που δυσχεραίνουν την ομαλή, αρμονική και ισορροπημένη διαβίωση σ' έναν τόπο. Ιδιαίτερα η σχέση με το φυσικό περιβάλλον είναι πραγματικά

απαραίτητη και δυστυχώς ήδη απ' τη νέα γενιά αυτή η επαφή αρχίζει να χάνεται (Βοζικάκη, 2005).

Αυτά κυρίως συμβαίνουν στις πόλεις, όπου γίνεται η υπέρ - συσσώρευση των ανθρώπων και οι ρυθμοί είναι ανεξέλεγκτοι. Ο λόγος είναι κυρίως ότι παραμερίζεται η διαφορετικότητα και οι ιδιαιτερότητες του κάθε χρήστη-κατοίκου. Η μόνη επαφή πια με τον εξωτερικό χώρο είναι τα παράθυρα, που καταφέρνουν ευτυχώς εκτός από τον αερισμό και φωτισμό, να δώσουν στο χρήστη προσανατολισμό και ολική επαφή με τον κατά τα άλλα ξένο έξω κόσμο της πόλης. Συνήθως το περιβάλλον των πόλεων προκαλεί επιθετικότητα, καταπίεση και κυνισμό.

Το περιβάλλον καθρεφτίζει γενικά τις σχέσεις και τις αξίες των ανθρώπων που το κατοικούν και έτσι φαίνεται αμέσως η διαφορά της ψυχосύνθεσης και του χαρακτήρα των ανθρώπων της πόλεως και του χωριού. Στους μικρούς οικισμούς, για παράδειγμα, ο δρόμος είναι γεμάτος ζωή και φιλοξενεί κοινωνικές λειτουργίες, ενώ στις πόλεις οι δρόμοι είναι συνήθως μοναχικοί, «χωρίς ποίηση». Ο δρόμος γενικά είναι ένα μεγάλο κεφάλαιο για τον κτισμένο χώρο. Μπορεί να είναι από τόπος κοινωνικής επαφής έως αδιάβατος και με χρήση μόνο από και προς το σπίτι και το γραφείο, τεράστιος, με αυτοκίνητα και ανθρώπους που μόνο τρέχουν να προλάβουν. Είναι ο κατεξοχήν δημόσιος χώρος, που συχνά σε οικισμούς ή μικρές γειτονιές οικειοποιείται και γίνεται μέρος του κατωφλιού της κατοικίας, η μετάβαση από το έξω στο μέσα, από το δημόσιο στο ιδιωτικό και αντίθετα.

Στις πόλεις αντίθετα είναι σαφές πού ξεκινά ο ιδιωτικός χώρος του καθενός αλλά από εκεί και πέρα κόβεται η επαφή με τους γύρω συνανθρώπους, κλείνει η πόρτα του σπιτιού και η πυρηνική πια οικογένεια ζει μονή της. Άμεση συνέπεια είναι και τα μεγέθη των σπιτιών. Όσο αυξάνεται η ιδιωτικότητα, αυξάνεται η ανάγκη για περισσότερο ιδιωτικό χώρο, όσο αυξάνονται τα χρήματα και ο χώρος, μειώνεται η ανάγκη για κοινωνική επαφή. Έτσι ενώ στο χωριό το κάθε σπίτι ανήκει στο σύνολο και αποτελεί αναπόσπαστη μονάδα για να λειτουργήσει η ομάδα, στην πόλη το κάθε σπίτι ή διαμέρισμα είναι ανεξάρτητη στην ουσία μονάδα και λειτουργεί αυτόνομα.

2.2 Η σημασία της καταναλωτικής κοινωνίας

Η σύγχρονη κοινωνία μας προσφέρει τόσα πολλά αγαθά που αυτόματα αυξάνονται σε μεγάλο βαθμό οι βασικές μας ανάγκες. Τα τόσα καταναλωτικά όνειρα του ανωνύμου πλήθους της πόλης είναι αυτά που τελικά δεν ικανοποιούνται ποτέ και οδηγούν συνεχώς σε μια νευρική διέγερση. Αντίθετα η επιτυχία των «ανωνύμων οικισμών», όπως λέει ο Amos Rapoport, προέρχεται από τους πολλούς περιορισμούς που είχαν. Κατάφεραν παρ' όλα αυτά, ανειδίκευτοι οι κάτοικοι, να βρουν λύσεις που όχι μόνο ήταν λειτουργικά άρτιες αλλά και αισθητικά αξιοθαύμαστες. Μπορεί να μην και στην πόλη να επικρατεί κοινή μοίρα για πολλούς, όμως αυτή δεν τους ενώνει όπως στο χωριό, όπου τους προσφέρει ασφάλεια και προβλεψιμότητα, αλλά αντίθετα εντείνει τη μοναξιά τους, τους απωθεί από τους άλλους και τους κάνει πιο επιφυλακτικούς μέσα στην αφάνειά τους.

Η ομοιογενοποίηση γίνεται έντονα αντιληπτή στις εργατικές κατοικίες, οι οποίες να μην έχουν συχνά αρκετές υποδομές (ελεύθερους χώρους, κοινόχρηστους χώρους κ.α.), αλλά εντείνουν παρ' όλα αυτά τη μονοτονία της πόλης με την υπεροργάνωσή τους. Πιο αυθεντικές είναι οι γειτονίες των φτωχών, από τις οποίες έχουμε να μάθουμε πολλά, καθώς τα προβλήματα τους οδηγούν σε νέες λύσεις, κατά βάθος δηλαδή σε νεωτερισμούς. Εκεί διακρίνεται η αρχιτεκτονική για την καθημερινότητα, διακρίνεται πράγματι ατομική και συλλογική πολιτισμική εμπειρία, όπως γίνεται και στα χωριά. Είναι αλήθεια ότι αν σε μια γειτονιά υπάρχει συνολική διαχείριση του χώρου από όλους και ενσωμάτωση των χρηστών σε ενιαία αντιμετώπιση προβλημάτων, αυτή η γειτονιά είναι ζωντανή και ταυτίζει το χώρο με τις ανάγκες.

Το κακό στην εποχή μας είναι ότι συνηθίζουμε την ασχήμια, έχοντας ως δεδομένο πια ότι «έτσι είναι τα πράγματα», μας ενδιαφέρει μόνο το τι γίνεται μέσα στο δικό μας το σπίτι. Πλέον το έξω με το μέσα δεν αποτελούν μια οργανική ενότητα στη πόλη και το χρώμα που αναδεικνύει τις μορφές και τις κάνει να δείχνουν πιο καθαρές, πιο ζωηρές, εκλείπει στα σύγχρονα κτίρια.

Στα χωριά, τους ανώνυμους οικισμούς, η αρχιτεκτονική είναι καθάραιμη, δείχνει σεβασμό στη φύση ο τρόπος κτισίματος, και το αποτέλεσμα είναι ποιότητα στο χώρο και επαφή με σώμα και ψυχή με τον τόπο. Δεν συναντάμε τον ψεύτικο εντυπωσιασμό με νοθείες και σκηνογραφίες, αλλά τα αρχιτεκτονήματα αγκαλιάζουν φιλόξενα τους χρήστες και υπηρετούν τις ανάγκες τους πραγματικά.

Στη συνέχεια, θα παρουσιαστούν τα σημαντικότερα στοιχεία που αφορούν στα κρισιμότερα ζητήματα της ζωής στην πόλη, δηλαδή η αστικοποίηση, το κυκλοφοριακό, και το ζήτημα της ατμοσφαιρικής ρύπανσης.

2.3 Το φαινόμενο της αστικοποίησης

2.3.1 Ορισμός έννοιας

Αστικοποίηση είναι η αύξηση του ποσοστού των κατοίκων των πόλεων στο σύνολο του παγκόσμιου πληθυσμού. Θεωρείται αναπόφευκτο φαινόμενο για όλα τα μέρη της γης. Καμία χώρα στη βιομηχανική εποχή δεν κατόρθωσε ποτέ σημαντική οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, χωρίς να συνοδευτεί από μαζική μετακίνηση κατοίκων από την ύπαιθρο προς τις πόλεις.

Οι τελευταίες συγκεντρώνουν και μεγεθύνουν τη φτώχεια, αλλά ταυτόχρονα αποτελούν την καλύτερη ελπίδα των φτωχών να ξεφύγουν από αυτήν. Η τελευταία έκθεση του United Nations Population Fund (UNFPA) του ΟΗΕ με τίτλο "Η κατάσταση του παγκόσμιου πληθυσμού 2007 συγκεκριμένα επισημαίνει:

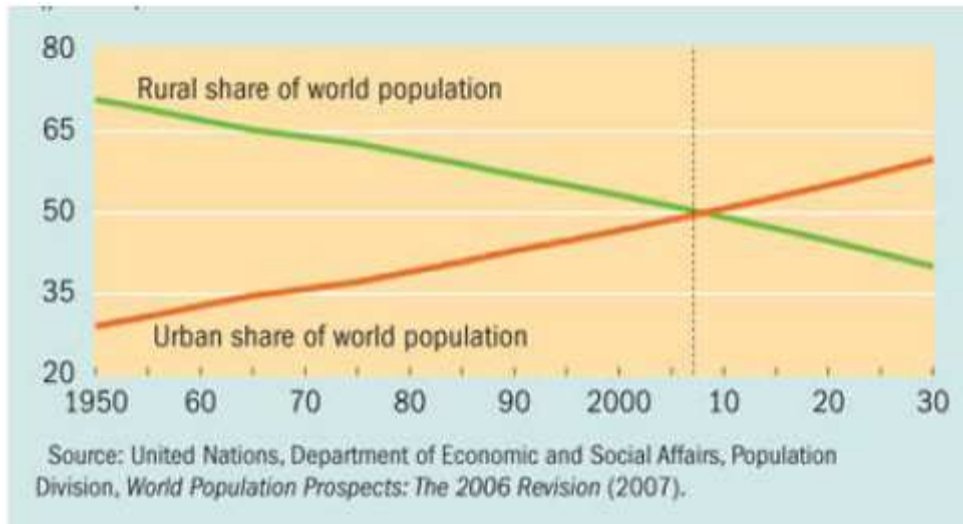
- Οι πόλεις, ειδικά στις φτωχές χώρες, καθώς μεγεθύνονται άναρχα και χωρίς κατάλληλες υποδομές, δημιουργούν πολλαπλά προβλήματα περιβάλλοντος και υγείας, όμως τελικά η συγκέντρωση πληθυσμού στα αστικά κέντρα μπορεί, με τις κατάλληλες λύσεις, να συνεισφέρει στη μακροοικονομική βιωσιμότητα των πόλεων.

- Οι πόλεις είναι οι κατ' εξοχήν ωφελημένες από την παγκοσμιοποίηση, όμως λίγες κατορθώνουν να δημιουργήσουν αρκετές θέσεις εργασίας για τους φτωχούς. Οι γυναίκες, οι νέοι, οι φτωχοί και οι μετανάστες πλήττονται πάνω από όλους. Κι όμως κύματα ανθρώπων συνεχίζουν να εγκαταλείπουν τα χωριά τους, προσδοκώντας καλύτερη ζωή στις πόλεις - οι οποίες συχνά τους διαψεύδουν και οι μετανάστες αναπόφευκτα καταλήγουν στην άτυπη ("γκρίζα") οικονομία, τη μιζέρια και ίσως την εγκληματικότητα.

- Όλη η μελλοντική αύξηση πληθυσμού στον κόσμο θα λάβει χώρα ουσιαστικά στις πόλεις (μεγαλύτερες και μικρότερες) και όχι στην αγροτική ύπαιθρο, αλλάζοντας έτσι δραματικά μια οικονομική και κοινωνική ισορροπία που έχει κρατήσει επί χιλιετίες στην Ασία και την Αφρική. Το κύμα αστικοποίησης έχει πρωτοφανή διάσταση - ποτέ στην Ιστορία η ανθρωπότητα δεν έχει ζήσει κάτι τέτοιο. Οι αλλαγές είναι τόσο μεγάλες και ταχείες, καθώς ο αριθμός των νέων κατοίκων των πόλεων στην Ασία και την Αφρική αυξάνει με μέσο ρυθμό 1 εκατ. Την εβδομάδα, που οι κυβερνήσεις, οι δημοτικές αρχές και οι άλλοι φορείς λήψης αποφάσεων συχνά σηκώνουν ψηλά τα χέρια ή απλώς καθυστερούν υπερβολικά να αντιληφθούν το μέγεθος του προβλήματος και να αντιδράσουν έγκαιρα.

- Ο αστικός χώρος αυξάνεται ταχύτερα από τον αστικό πληθυσμό. Ως το 2030 οι αναπτυσσόμενες χώρες θα έχουν τριπλασιάσει την έκταση των πόλεων, ενώ οι ανεπτυγμένες θα τον έχουν αυξήσει κατά 2,5 φορές. Παράλληλα αυξάνεται ραγδαία η περιιαστική ανάπτυξη, λόγω εγκαθίδρυσης ζωνών κατοικίας και οικονομικής δραστηριότητας σε μεταβατικές ζώνες ανάμεσα στις πόλεις και την ύπαιθρο. Η όλη διαδικασία ευνοείται από την παγκοσμιοποίηση, η οποία ενθαρρύνει μεγάλα εργοστάσια σε φθηνή γη, με φθηνά εργατικά χέρια και μικρή κρατική παρέμβαση - ακριβώς δηλαδή αυτό που συμβαίνει στον περιιαστικό χώρο, ο οποίος, αν και πλήττεται εξίσου από φτώχεια και οικολογική υποβάθμιση, τουλάχιστον προσφέρει περισσότερες ευκαιρίες.

Το 2008, για πρώτη φορά στην ιστορία της ανθρωπότητας, πάνω από τον μισό πληθυσμό της γης των 6,7 δις, δηλαδή 3,3 δις άνθρωποι, θα ζουν σε αστικές περιοχές.

Ο αριθμός αυτός αναμένεται να αυξηθεί σχεδόν στα 5 δις μέχρι το 2030, δηλαδή στο 60% του παγκόσμιου πληθυσμού. Ειδικότερα στην Αφρική και την Ασία, όπου η αστικοποίηση αναπτύσσεται με τον ταχύτερο ρυθμό, ο πληθυσμός των πόλεων θα διπλασιασθεί μεταξύ 2000 και 2030, καθώς μέσα σε 30 μόνο χρόνια θα έχουν προστεθεί 1,7 δις άνθρωποι - περισσότεροι από τους πληθυσμούς της Κίνας και των ΗΠΑ μαζί. Στην Ασία ειδικότερα ο αστικός πληθυσμός από 1,36 δις θα φθάσει τα 2,64 δις, στην Αφρική από 294 εκατ. τα 742 εκατ. και στη Ν. Αμερική από 394 εκατ. τα 609 εκατ. Δυστυχώς πολλοί - αν όχι οι περισσότεροι- κάτοικοι αυτών των νέων γιγάντιων πόλεων στις αναπτυσσόμενες χώρες θα είναι φτωχοί και θα ζουν σε προβληματικές, αν όχι τραγικές, συνθήκες. Οι πόλεις κρύβουν μεν ένα μεγάλο δυναμικό για την ανθρωπότητα και την παγκόσμια οικονομία, αλλά παράλληλα συνιστούν μια τρομερή πρόκληση. Η μεγέθυνση των πόλεων αποτελεί τη μεγαλύτερη πρόκληση για την παγκόσμια ανάπτυξη τον 21ό αιώνα.

2.3.2 Το ζήτημα της αστικοποίησης

Παρά τα δήθεν οφέλη της αστικοποίησης, τα αποδεικτικά στοιχεία που στηρίζουν την άποψη ότι η αστικοποίηση, ειδικά όταν ο ρυθμός είναι

γρήγορος, μπορεί να εμποδίζει την ανάπτυξη και οξύνει τα περιβαλλοντικά προβλήματα είναι πειστικά και πολλά.

Όσο για τις απόψεις των αρχηγών κυβερνήσεων, μια πρόσφατη ερευνά του ΟΗΕ στις αναπτυσσόμενες χώρες αποκαλύπτει ότι μόνο το 14% των ερωτηθέντων ήταν ικανοποιημένοι με την ραγδαία αύξηση της αστικοποίησης του πληθυσμού τους, ενώ περίπου το 73% του ερωτηθέντων είχαν σχεδιάσει πολιτικές για να επιβραδύνουν την αστικοποίηση, και μόνο το 3 % είχαν πολιτικές για την επιτάχυνση της διαδικασίας.

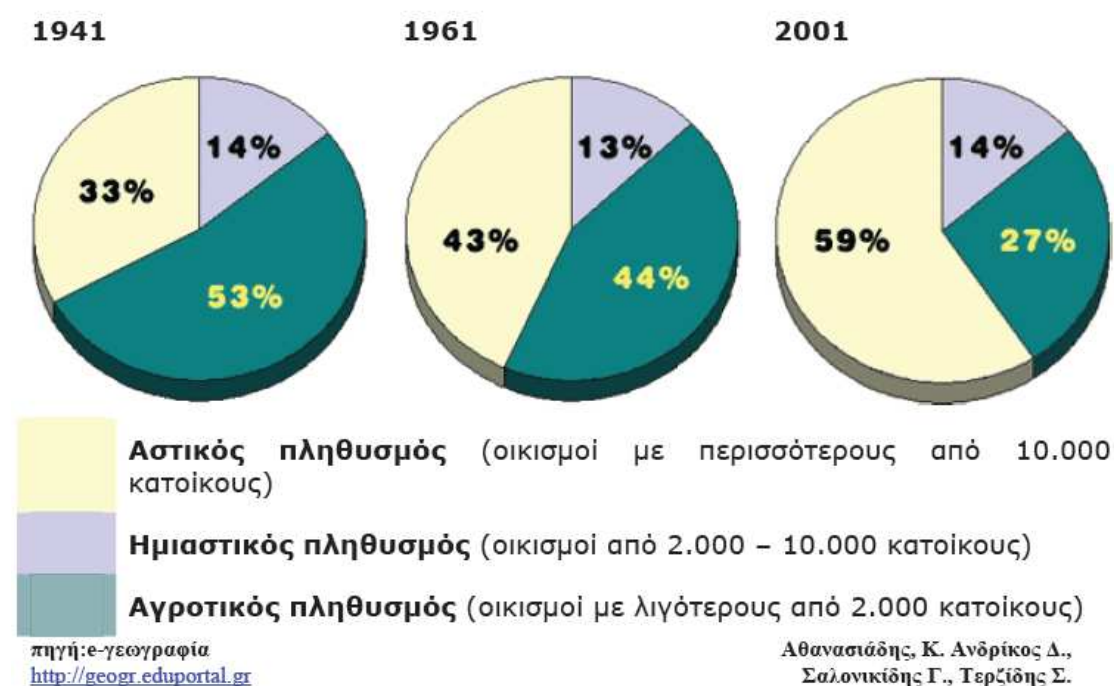
Τα μέτρα που παίρνουν οι κυβερνήσεις για τη μείωση του ρυθμού αστικοποίησης του πληθυσμού είναι:

- δημιουργία κατάλληλων υποδομών
- καταπολέμηση της φτώχειας
- προγράμματα αγροτικής απασχόλησης
- άρνηση παροχής υπηρεσιών στους μετανάστες
- κατάλληλη αποκέντρωση υπηρεσιών (υγεία, εκπαίδευση κλπ.)
- προγράμματα στήριξης σε ομάδες πληθυσμού ώστε να παραμείνουν στην περιφέρεια (γυναίκες, νέοι εργαζόμενοι, επιχειρηματίες κλπ.) κ.α.

2.3.3 Η αστικοποίηση του Ελληνικού πληθυσμού

Η αστικοποίηση του ελληνικού πληθυσμού άρχισε από τα μέσα του προπερασμένου αιώνα και κορυφώθηκε στη δεκαετία του 1960, κατά την οποία ο αστικός και ο ημιαστικός πληθυσμός έφθασε στο 66% και το 2001 στο 73%, σε αντίθεση με τον αγροτικό πληθυσμό που εμειώθη αντίστοιχα στο 44% και στο 27%. Σήμερα ο αγροτικός πληθυσμός διαμένει στο 76% της εκτάσεως της ελληνικής γης με μέση πυκνότητα 15 κατοίκων ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο, ενώ η πυκνότητα στο σύνολο του πληθυσμού είναι 83%.

Το πολεοδομικό συγκρότημα των Αθηνών και η ευρύτερη περιοχή της Αττικής, στη σύγχρονη εποχή, συγκεντρώνει το 1/3 του πληθυσμού της χώρας. Το ήμισυ του πληθυσμού της χώρας διαμένει στο λεκανοπέδιο της Αττικής και στη Θεσσαλονίκη και το μείζον στις πόλεις και κωμοπόλεις κατά μήκος των μεγάλων οδικών αξόνων. Η επαρχία ερημώνεται.

Εικόνα 1: Η εξέλιξη της κατανομής του πληθυσμού στην Ελλάδα

Πρέπει να σημειωθεί, ότι οι έντονες τάσεις πληθυσμιακής συσσώρευσης που παρατηρήθηκαν στην Πρωτεύουσα, τις δεκαετίες 1950 – 1970, και κυρίως την δεκαετία του 1960, έχουν μειωθεί και διαφαίνεται η τάση της κάποιιας αναστροφής την εικοσαετία του 1980 - 2000.

Το φαινόμενο αυτό τεκμηριώνεται και από το γεγονός ότι το Πολεοδομικό Συγκρότημα Αθηνών παρουσίασε μία από τις μικρότερες πληθυσμιακές μεταβολές από τα δεκαοκτώ Πολεοδομικά Συγκροτήματα της Χώρας

2.4 Το κυκλοφοριακό

Το κυκλοφοριακό είναι από τα σημαντικότερα προβλήματα σχετικά με το περιβάλλον και την ποιότητα ζωής των κατοίκων της Αθήνας αλλά και σχεδόν όλων των ελληνικών πόλεων.

Κοινό χαρακτηριστικό του προβλήματος σε όλες τις περιπτώσεις είναι πως η ιδιωτική αυτοκίνηση εμποδίζει στην πράξη κάθε άλλη μορφή μετακίνησης, χωρίς μάλιστα να καταφέρνει να εξυπηρετηθεί ούτε η ίδια.

Αν και σήμερα στις μεγαλουπόλεις παρατηρείται στροφή προς τα Μ.Μ.Μ.(λεωφορεία, τρόλει, τραμ, μετρό, ηλεκτρικός σιδηρόδρομος, προαστιακός) η προτίμηση του Ι.Χ. παραμένει σε υψηλά επίπεδα.

Για το σύνολο της ΕΕ πως την περίοδο 1990-2004 η ιδιοκτησία ΙΧ ανά νοικοκυριό αυξήθηκε κατά 38%, πως το 30% των διαδρομών που πραγματοποιούνται με ΙΧ είναι μικρότερες των 3χλμ και πως το 2030 αναμένεται το 85% των μετακινήσεων στις πόλεις να πραγματοποιούνται οδικώς (75% με ΙΧ, 10% με άλλα οχήματα).

Έτσι σήμερα περιορισμένες επιβιβάσεις στα μέσα μαζικής μεταφοράς εξακολουθούν να πραγματοποιούν οι μετακινούμενοι της πρωτεύουσας με την επιβατική κίνηση να παρουσιάζει ανεπαίσθητη αύξηση και τις συγκοινωνίες στο σύνολό τους να έχουν «κερδίσει» το 2007 μόλις 35 εκατ. μετακινήσεις.

Οι ειδικοί κάνουν λόγο για απουσία πολιτικής βούλησης, ενώ όλοι οι εμπλεκόμενοι συγκλίνουν στο ότι η προώθηση των επιβατών στις αστικές συγκοινωνίες δεν επιτυγχάνεται από τη μία ημέρα στην άλλη.

Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι, ενώ το 51% των μετακινήσεων με ΜΜΜ πραγματοποιείται με λεωφορεία, η επιβατική κίνηση του μέσου εμφανίζεται το 2007 χαμηλότερη κατά 7 εκατ. επιβάτες περίπου από αυτήν του 2005, αν και ελαφρώς αυξημένη από το 2006 οπότε και παρουσίασε

σημαντική πτώση καταγράφοντας 356,8 εκατ. επιβάτες έναντι 369,5 εκατ. επιβάτες το 2007. Παράλληλα, περίπου 1 εκατ. λιγότεροι επιβάτες επιβιβάστηκαν στα τρόλεϊ το 2007 σε σχέση με το 2001 οπότε οι μετακινήσεις με τα οχήματα του ΗΛΠΑΠ ανήλθαν στα 83,5 εκατ. επιβάτες. Η χαμηλότερη κίνηση παρατηρείται το 2005 οπότε και στα τρόλεϊ επιβιβάστηκαν 78,4 εκατ. επιβάτες έναντι 81 εκατ. το 2007. Ενισχυμένοι κατά 8,2 εκατ. επιβάτες ήταν οι συρμοί του ηλεκτρικού σιδηρόδρομου το 2007 σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά (έχουν «κερδίσει» την τελευταία εξαετία συνολικά 23 εκατ. επιβάτες, αποδεικνύοντας την προτίμηση των επιβατών στα μέσα σταθερής τροχιάς).

Ενθαρρυντική εικόνα παρουσιάζουν τόσο το μετρό όσο και το τραμ, γεγονός που συνδέεται φυσικά με τη διεύρυνση του δικτύου από το 2001 έως σήμερα, για το μετρό, και από το 2004 για το τραμ. Συγκεκριμένα, οι επιβάτες του μετρό ανήλθαν στα 190 εκατ. το 2007, αυξημένοι κατά 11,2 εκατ. σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά και σχεδόν κατά 71 εκατ. σε σχέση με το 2001. Αντιστοίχως οι επιβάτες του τραμ από 3,2 εκατ. που ήταν το 2004 (πρώτη χρονιά λειτουργίας του μέσου) το 2007 άγγιξαν τα 16 εκατ., ενώ αυξημένοι κατά 758.784 εμφανίστηκαν οι επιβάτες του προαστιακού το 2007 σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Ταυτόχρονα, οι αστικές μετακινήσεις έχουν αρνητική επίπτωση σε μια σειρά από παράπλευρα ζητήματα:

Κλιματική αλλαγή: ο τομέας μεταφορών είναι ο τομέας με την μεγαλύτερη αύξηση εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα στην ΕΕ και οι οδικές μετακινήσεις στην πόλη ευθύνονται για το 40% των εκπομπών του τομέα.

Ενεργειακή κατανάλωση: Το 39% της τελικής κατανάλωσης ενέργειας στη χώρα μας πραγματοποιείται στον τομέα μεταφορών με το 50% των καυσίμων οδικών μετακινήσεων να καταναλώνεται στις πόλεις.

Ατμοσφαιρική ρύπανση: Είναι σημαντική η συνεισφορά των οχημάτων στη ρύπανση του αέρα των πόλεων από μικροσωματίδια, οξείδια του αζώτου και βενζόλιο. Η έκθεση σε μικροσωματίδια στην ΕΕ εκτιμάται πως μειώνει το μέσο στατιστικό προσδόκιμο διαβίωσης κατά 9 μήνες.

Ατυχήματα: Τα δύο τρίτα των οδικών ατυχημάτων και το ένα τρίτο των σχετικών θανάτων συμβαίνει σε πόλεις, με τις ηλικίες 14-25 να πλήττονται αναλογικά περισσότερο.

Θόρυβος: Τα επίπεδα θορύβου από την κίνηση στις πόλεις συχνά υπερβαίνουν ακόμα και τα όρια που έχει θέσει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας.

Από τα παραπάνω προκύπτει η ανάγκη για άμεση και ριζική αλλαγή της υφιστάμενης κατάστασης στην κατεύθυνση των βιώσιμων μετακινήσεων στις πόλεις. Θα αναφερθούμε επιγραμματικά σε άξονες μέτρων και πολιτικών στην κατεύθυνση:

- Συντονισμός του σχεδιασμού χρήσεων γης με εκείνον των μεταφορών
- Προώθηση και βελτίωση των μαζικών μεταφορών
- Διευκόλυνση και ενθάρρυνση της ποδηλασίας και του περπατήματος
- Διαχείριση της δυνατότητας στάθμευσης οχημάτων και των αντίστοιχων θέσεων
- Εύρεση τρόπων μετακίνησης φιλικότερων στο περιβάλλον
- Απαγόρευση πρόσβασης σε ορισμένες περιοχές στα πιο ρυπογόνα οχήματα
- Ενθάρρυνση μαζικών μετακινήσεων μαθητών και υπαλλήλων για σχολεία και μεγάλες επιχειρήσεις, εκστρατείες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών.

2.5 Το ζήτημα της ατμοσφαιρικής ρύπανσης

Ατμοσφαιρική Ρύπανση, ονομάζεται η παρουσία στην ατμόσφαιρα ρύπων, δηλαδή κάθε είδους ουσιών, θορύβου, ακτινοβολίας ή άλλων μορφών ενέργειας σε ποσότητα, συγκέντρωση ή διάρκεια που μπορούν να προκαλέσουν αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία, στους ζωντανούς οργανισμούς και στα οικοσυστήματα. Γενικά, μπορούν να καταστήσουν το περιβάλλον ακατάλληλο, για τις επιθυμητές χρήσεις του.

Η ατμοσφαιρική ρύπανση σε αστικές περιοχές συνίσταται κυρίως από αιωρούμενα σωματίδια, διοξείδιο του αζώτου (NO_2), διοξείδιο του θείου (SO_2), όζον (O_3), μονοξείδιο του άνθρακα (CO), κυκλικούς αρωματικούς υδρογονάνθρακες, βενζόλιο (C_6H_6) και άλλες αρωματικές ενώσεις.

Ο μόλυβδος και οι ενώσεις του προέρχεται από την καύση της βενζίνης στα μεταφορικά μέσα, από βαριές βιομηχανίες, καύση απορριμμάτων, εργοστάσια μπαταριών. Το διοξείδιο του θείου παράγεται από τις βιομηχανικές δραστηριότητες, λόγω της περιεκτικότητας θείου στα καύσιμα που χρησιμοποιούν, από τις κεντρικές θερμάνσεις και διυλιστήρια πετρελαίου. Αποτελεί βασικό ρύπο του νέφους, επηρεάζει άτομα με αναπνευστικά προβλήματα και προκαλεί αλλοιώσεις σε βλάστηση και μέταλλα. Μειώνει την ορατότητα και αυξάνει την οξύτητα των λιμνών και των ποταμών.

Το μονοξείδιο του άνθρακα είναι άοσμο και άχρωμο αέριο και εκπέμπεται από τις εξατμίσεις των βενζινοκίνητων μηχανών εσωτερικής καύσης και από κάθε είδος μηχανές, όταν συντελείται ατελής καύση της βενζίνης. Υψηλές συγκεντρώσεις του μπορούν να βρεθούν σε κλειστά μέρη, όπως χώροι στάθμευσης (γκαράζ), ελλιπώς αεριζόμενες υπόγειες διαβάσεις, ή κατά μήκος των δρόμων, σε περιόδους κυκλοφοριακής αιχμής.

Τα οξείδια του αζώτου παράγονται από τις βιομηχανικές δραστηριότητες και τους κινητήρες εσωτερικής καύσης ή σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής. Σε υψηλές συγκεντρώσεις, είναι υπεύθυνο για την άσχημη καφέ όψη του ουρανού των πόλεων. Το διοξείδιο του αζώτου αποτελεί τον κύριο ρύπο του

νέφους και της όξινης βροχής. Σε υψηλές συγκεντρώσεις, βλάπτει ανθρώπους και βλάστηση. Τέλος, το όζον είναι άχρωμο αέριο και αποτελεί το κύριο συστατικό του φωτοχημικού νέφους, κοντά στην επιφάνεια της Γης. Στην ανώτερη ατμόσφαιρα (στρατόσφαιρα), ωστόσο, το όζον έχει ευεργετικό ρόλο, προστατεύοντάς μας από την υπεριώδη ηλιακή ακτινοβολία.

Όταν όμως βρίσκεται κοντά στην επιφάνεια της Γης σε μεγάλες συγκεντρώσεις έχει βλαβερές συνέπειες τόσο στον ανθρώπινο οργανισμό όσο και στο περιβάλλον. Μεγάλες συγκεντρώσεις όζοντος στην ατμόσφαιρα είναι δυνατό να προκαλέσουν προβλήματα υγείας, μείωση της αγροτικής παραγωγής και δασικής βλάστησης, καθώς και καταστροφή υλικών. Το όζον σχηματίζεται μέσω αντιδράσεων που περιλαμβάνουν οξειδία του αζώτου (NOx) και πτητικές οργανικές ενώσεις (VOCs).

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα το οποίο αντιμετωπίζει στις μέρες μας η Ευρώπη και προκαλείται από τους ατμοσφαιρικούς ρύπους είναι η όξινη βροχή, αν και η ελάττωση των εκπομπών τα τελευταία χρόνια έχει περιορίσει τον βαθμό οξίνισης. Το φαινόμενο οφείλεται σε εκπομπές θειικών και αζωτούχων ενώσεων στην ατμόσφαιρα. Το θείο και το άζωτο αντιδρούν χημικά με τους υδρατμούς σχηματίζοντας θειικό και νιτρικό οξύ αντίστοιχα. Η δυσμενέστερη επίπτωση του φαινομένου αυτού είναι η οξίνιση των λιμνών και των ποταμών. Συνιστά επίσης αιτία της παρατηρούμενης αραίωσης ή ολικού αφανισμού αρκετών αποθεμάτων ψαριών. Ενώ και πολλά είδη υδρόβιων ζώων και φυτών επηρεάζονται από την όξινη βροχή. Επιπλέον, στις αρνητικές συνέπειες της όξινης βροχής πρέπει να προστεθεί η διάβρωση κτιρίων, γλυπτών και άλλων στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς. Στην χώρα μας συγκεκριμένα η όξινη βροχή είναι απ' τους κυριότερους εχθρούς των αρχαιολογικών μνημείων όπως η Ακρόπολη.

Τα τελευταία χρόνια στις μεγαλουπόλεις παρατηρείται ένα φαινόμενο το οποίο ονομάζεται νέφος και διακρίνεται σε δυο βασικούς τύπους : αιθαλομίχλη (καπνομίχλη) ή αέρια ρύπανση τύπου Λονδίνου και η φωτοχημική ρύπανση τύπου Los Angeles.

2.6 Η ζωή στο χωριό και στις αγροτικές περιοχές

2.6.1 Βασικοί ορισμοί

Προτού παρουσιάσουμε τα βασικά χαρακτηριστικά της ζωής των ανθρώπων στο χωριό και τις αγροτικές περιοχές, θα δώσουμε έναν πρόχειρο ορισμό της έννοιας του χωριού και της αγροτικής κοινότητας. Καταρχήν, αναφορικά με τον όρο της κοινότητας γενικά, μπορούμε να πούμε πως είναι ένα μικρό σύνολο ατόμων που ζει σε μόνιμη βάση σε ένα συγκεκριμένο γεωγραφικό χώρο, με κοινούς θεσμούς, αξίες και παραδόσεις και με ανεπτυγμένο το αίσθημα των δεσμών που τους ενώνει μεταξύ τους και με τον τόπο τον οποίο ζουν.

Με βάση τα παραπάνω, χωριό ή αγροτική κοινότητα είναι η κοινότητα, με τα χαρακτηριστικά που περιγράφει ο παραπάνω ορισμός, της οποίας η γεωγραφική θέση βρίσκεται σε αγροτική περιοχή, δηλαδή στην ύπαιθρο» (Δαουτόπουλος, 1997).

2.6.2 Τα χωριά στην Ελλάδα

Η ζωή στα χωριά στην Ελλάδα, αντιμετωπίζει αρκετές δυσκολίες. Οι ιδιαίτερα απόμακρες αγροτικές περιοχές πάσχουν από πολιτιστική στέρηση και απομόνωση. Οι ευκαιρίες για επιμορφωτικές ή ψυχαγωγικές δραστηριότητες σπανίζουν και η πρόσβαση σ' αυτές εκτός κοινότητας είναι δύσκολη εξ άλλου η πληροφόρηση, η επαφή και επικοινωνία με τον έξω κόσμο και συχνά η συγκοινωνία είναι προβληματικές για πολλά χωριά και αγροτοσυνοικισμούς.

Αποτέλεσμα όλων αυτών, είναι το ότι τελικά οι κάτοικοι αυτών των περιοχών συχνά υφίστανται μια έντονη αίσθηση αποκοπής από τα διάφορα εξελικτικά ρεύματα και τον υπόλοιπο κόσμο.

Τα περισσότερα από τα χωριά και τις κωμοπόλεις της χώρας μας, έχουν λίγο-πολύ παρόμοια χαρακτηριστικά. Παραδείγματος χάριν, τέτοια είναι η απουσία ανωνυμίας, οι περιορισμένοι σε ποικιλία τρόποι ζωής, η μονοτονία, η ανεπάρκεια παροχών, η έλλειψη ολοκληρωμένων αναπτυξιακών προγραμμάτων, η αδυναμία επιρροής, η αφάνεια, η στενότητα πόρων, η χαμηλή απορρόφηση προνοιακών παροχών και μαζί μ' αυτά μια επιταχυνόμενη αγωνία να διαφυλάξουν την ταυτότητά τους και την κοινωνική τους ακεραιότητα. Κάθε ένα απ' αυτά τα χαρακτηριστικά υπονοεί ανάγκες καθολικής φύσεως για την κοινότητα.

Ίσως, όμως, η πιο βασική απ' όλες να είναι η ανάγκη για βελτίωση και ενδυνάμωση της ικανότητας της κάθε αγροτικής κοινότητας να αντιμετωπίζει ικανοποιητικά όλες τις πιέσεις που ασκούνται πάνω της από την κοινωνική πραγματικότητα της αγροτιάς, την τεχνολογική αλλαγή, την επίμονη διατήρηση παραδοσιακών τρόπων ζωής και αξιολογικών συνειρμών» (Βαγιά,1987). Εξάλλου, είναι αρκετά σημαντικό ότι τα χωριά παρουσιάζουν ένα πρόβλημα δημογραφικής ισορροπίας.

Το τελευταίο με τη σειρά του οδηγεί σε σοβαρά οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα. Οι περιορισμένες οικονομικές ευκαιρίες και απουσία πόρων, που μπορεί να οφείλονται και σε παρωχημένες μεθόδους αγροτοκαλλιέργειας αλλά και σε εκτεταμένη εκβιομηχάνιση της γεωργίας, οδηγούν στην ερήμωση αυτών των περιοχών και επηρεάζουν τις βιοτικές ανάγκες των κατοίκων.

Από την άλλη μεριά, η ταχύτατη τεχνολογική ανάπτυξη και το υπάρχον κοινωνικό χάσμα δημιουργούν στους κατοίκους των χωριών προβλήματα προσαρμογής καθώς και συγκρούσεις στις εργασιακές και καθημερινές τους συνήθειες. Με τη σειρά τους αυτές οι δυσκολίες συμβάλλουν στη δημιουργία μιας άλλης καθολικής ανάγκης για μια νέα εξισορρόπηση μεταξύ κοινών αναγκών - επιθυμιών και των πηγών και μέσων που θα τις ικανοποιήσουν. Αυτοί όμως οι κοινωνικοί πόροι προσφέρονται, συνήθως, έξω από τα

παραδοσιακά υποστηρικτικά συστήματα της οικογένειας και του στενού κοινωνικού περιβάλλοντος (Βαγιά,1987).

Με άλλα λόγια, είναι φανερό ότι τα προβλήματα της ζωής στο χωριό είναι αρκετά. Το χειρότερο δε, είναι ότι τις τελευταίες δεκαετίες, τείνουν να γίνονται μάλλον χειρότερα, λόγω της εκβιομηχάνισης της ζωής μας και της τάσης των νέων να αφήνουν τα χωριά και να μεταναστεύουν στις μεγάλες πόλεις.

Από την άλλη μεριά όμως, η ζωή στο χωριό παρουσιάζει και σημαντικά πλεονεκτήματα, τα οποία δεν είναι εύκολο να βρεθούν στην πόλη. Για παράδειγμα, η απουσία άγχους στην καθημερινή ζωή, είναι ένα από τα βασικά σημεία της ζωής στο χωριό. Η έλλειψη των πολύ γρήγορων ρυθμών ζωής, η ηρεμία και η ησυχία, οδηγούν τελικά σε μια ποιότητα ζωής αρκετά διαφορετική και κατά πολλούς καλύτερη από αυτήν της πόλης.

Σε κάθε περίπτωση, στην επόμενη ενότητα παρουσιάζονται κάποιες από τις σημαντικότερες διαφορές αναφορικά με τη ζωή στην πόλη και το χωριό.

2.7 Η ζωή στο χωριό: Βασικές διαφορές από την πόλη

Η ζωή στις αγροτικές κοινότητες παρουσιάζει αρκετές διαφορές συγκριτικά με τη ζωή στη πόλη και σε αυτό συντελούν διάφοροι παράγοντες. Οι παράγοντες αυτοί είναι τα χαρακτηριστικά που εμφανίζονται κοινά σε κάθε αγροτική κοινότητα και επηρεάζουν τη συμπεριφορά και τη στάση του αγροτικού πληθυσμού. Αυτά είναι:

- Η απασχόληση,
- η άμεση γειννίαση με τη φύση,
- η πυκνότητα του πληθυσμού,
- η ομοιογένεια και η ετερογένεια,
- η κοινωνική διαστρωμάτωση και
- η κοινωνική κινητικότητα.

2.7.1 Απασχόληση

Η κυριότερη απασχόληση των κατοίκων των αγροτικών περιοχών είναι η γεωργία με την ευρεία της έννοια. Οι μη γεωργικές απασχολήσεις είναι περιορισμένες, αν και στις δυο τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται μια αύξηση των ατόμων που δεν απασχολούνται στην γεωργία ή απασχολούνται βοηθητικά με αυτήν έχοντας σαν κύριο επάγγελμα ένα μη γεωργικό επάγγελμα. Αυτή η σε μεγάλο βαθμό απασχόληση του αγροτικού πληθυσμού με την γεωργία, αποτελεί και την κύρια αιτία διαφοροποιήσεις του αγροτικού πληθυσμού από τον αστικό πληθυσμό.

Ένα άλλο βασικό χαρακτηριστικό του γεωργικού επαγγέλματος, που το διαφοροποιεί από τα αστικά επαγγέλματα, είναι η ποικιλομορφία των

καθημερινών καθηκόντων που εκτελεί ο γεωργός και η ανάγκη για την ύπαρξη μιας σειράς εμπειριών και επιδεξιοτήτων για να μπορέσει να επιτύχει ως γεωργός.

Όσον αφορά τις επιδράσεις, οι απαιτήσεις του γεωργικού επαγγέλματος είναι αυξημένες και αυξάνονται συνεχώς με την εισαγωγή καινούριας τεχνολογίας στη γεωργία.

2.7.2 Άμεση γειτνίαση με τη φύση: οι άνθρωποι της υπαίθρου ζουν κοντά στη φύση.

Πολύ συχνά και παρά τη χρησιμοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας η σοδειά των γεωργών εξαρτάται άμεσα από αυτούς τους κλιματολογικούς παράγοντες. Έτσι, ανήμποροι να τους δαμάσουν έχουν δημιουργήσει δοξασίες και πεποιθήσεις για τα στοιχεία της φύσης και ήθη και έθιμα που περιλαμβάνουν τελετουργίες που ζητούν την ευμενή μεταχείριση τους. Ως αποτέλεσμα, ο τρόπος σκέψης και η φιλοσοφία των ανθρώπων της υπαίθρου διαφέρει από αυτήν των ανθρώπων που ζουν σε ένα τεχνητό περιβάλλον και εξαρτώνται πολύ λιγότερο από τις καιρικές συνθήκες και τις ξαφνικές μεταπτώσεις.

2.7.3 Πυκνότητα πληθυσμού

Η καλλιέργεια της γης, σε αντίθεση με τη βιομηχανία, δεν είναι σε θέση να στηρίξει την επιβίωση ενός μεγάλου αριθμού ατόμων ανά μονάδα επιφάνειας εδάφους. Βέβαια, με την εισαγωγή καινούριας τεχνολογίας και με την χρησιμοποίηση περισσότερης εργασίας και κεφαλαίου ανά στρέμμα εδάφους, είναι δυνατόν ο αριθμός των ατόμων που επιζούν σε ορισμένη έκταση γεωργικής γης. Τα περιθώρια όμως δεν είναι μεγάλα και είναι πολύ μικρότερα από αυτή της βιομηχανίας. Έτσι ο αριθμός των ατόμων που

κατοικούν σε ένα τετραγωνικό χιλιόμετρο εδάφους είναι πολύ μικρότερος στις αγροτικές περιοχές από ότι στις αστικές περιοχές. Μπορούμε να πούμε ότι όσο αυξάνει η πυκνότητα του πληθυσμού σε μια κοινότητα έχουμε μια βαθμιαία μετάβαση από τον αγροτικό τύπο κοινότητας στον αστικό ή με άλλα λόγια, η πυκνότητα του πληθυσμού θα μπορούσε να αποτελέσει δείκτη της αστικότητας μιας κοινότητας.

2.7.4 Ομοιογένεια και ετερογένεια

Ο πληθυσμός των αγροτικών κοινοτήτων είναι περισσότερος ομοιογενής από πλευράς διαφόρων κοινωνικών και ψυχολογικών χαρακτηριστικών από ό,τι ο πληθυσμός των αστικών κέντρων. Τέτοια επίκτητα χαρακτηριστικά είναι: οι γλωσσικοί ιδιωτισμοί, ήθη και έθιμα, γνώμες και πεποιθήσεις, αξίες, τρόποι συμπεριφοράς κ.α.

Σήμερα με την ανάπτυξη των μέσων μαζικής ενημέρωσης και την αύξηση του εσωτερικού και εξωτερικού τουρισμού, τα αστικά πρότυπα ζωής εισχωρούν με γοργό ρυθμό στις αγροτικές περιοχές ισοπεδώνοντας τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες που παρουσιάζονται ανάμεσα τους.

2.7.5 Κοινωνική διαστρωμάτωση

Κάθε κοινωνία έχει ένα σύστημα κοινωνικής διαστρωμάτωσης ή αλλιώς θεσμοθετημένης κοινωνικής ανισότητας. Ένα οποιοδήποτε υλικό αγαθό ή χαρακτηριστικό π.χ πλούτος, εισόδημα, μόρφωση, οικογενειακή καταγωγή, θρήσκευμα κ.τ.λ. μπορεί να αποτελέσει την βάση για κοινωνικές διακρίσεις. Υπάρχουν τρεις διαφορές όσον αφορά την κοινωνική διαστρωμάτωση ανάμεσα στις αγροτικές και αστικές κοινότητες. Αυτές είναι:

- Η ιδιοκτησία της γεωργικής γης αποτελεί τον κύριο παράγοντα κοινωνικών διακρίσεων στις αγροτικές κοινότητες. Αντίθετα, στις αστικές περιοχές, η ιδιοκτησία γεωργικής γης δεν αποτελεί τον κύριο παράγοντα του συστήματος κοινωνικής διαστρωμάτωσης.

- Η αστική κοινότητα είναι περισσότερο διαστρωμένη από πλευράς επαγγελματικής, οικονομικής και κοινωνικοπολιτικής από ότι η αγροτική κοινότητα.

- Το χάσμα ανάμεσα στα ανώτερα και στα κατώτερα κοινωνικά στρώματα είναι πολύ μεγαλύτερο στις αστικές κοινότητες από ότι στις αγροτικές κοινότητες. Οι έρευνες που έχουν γίνει έχουν διαπιστώσει ότι το χάσμα ανάμεσα στους πλούσιους και στους φτωχούς των αγροτικών περιοχών διευρύνεται συνεχώς κάτω από την επίδραση της τεχνολογίας που υιοθετείται στην γεωργία

2.7.6 Κοινωνική κινητικότητα

Με τον όρο αυτό εννοούμε την μετακίνηση των ατόμων από μια κοινωνική τάξη ή θέση σε μια άλλη. Η κοινωνική κινητικότητα που εμφανίζεται στις αγροτικές περιοχές είναι πολύ περιορισμένη σε σχέση με την κινητικότητα των αστικών περιοχών. Αυτό οφείλεται σε μια σειρά από παράγοντες, όπως:

- Η μεγαλύτερη ομοιογένεια των αγροτικών κοινοτήτων
- Η ύπαρξη λιγότερων ευκαιριών απασχόλησης στις αγροτικές κοινότητες έξω από τον αγροτικό τομέα.
- Η μικρότερη κοινωνική διαφοροποίηση» (Δαουτόπουλος, 1997).

3 Μεθοδολογία έρευνας

3.1 Στόχοι και ερευνητικά ερωτήματα

3.1.1 Γενικά για την έρευνα: Η ποσοτική έρευνα

Στο κεφάλαιο αυτό αρχικά γίνεται αναφορά στο σχεδιασμό της έρευνας και συγκεκριμένα στον πληθυσμό και στο μέγεθος του δείγματος της έρευνας. Επίσης, παρουσιάζεται ο τρόπος επιλογής του δείγματος, με χρήση απλής δειγματοληψίας, χρησιμοποιώντας ως εργαλείο συλλογής δεδομένων το ερωτηματολόγιο. Ακολουθεί η παρουσίαση της στατιστικής μεθοδολογίας που προτείνεται για την επεξεργασία των δεδομένων μας.

Η έρευνα που θα πραγματοποιηθεί στα πλαίσια της εργασίας αυτής είναι ποσοτική. Η διαδικασία διεξαγωγής μιας ποσοτικής κοινωνικής έρευνας ακολουθεί δύο διακριτά στάδια.

Κατά το πρώτο, το στάδιο σχεδιασμού, διατυπώθηκαν οι σκοποί της έρευνας και προσδιορίστηκαν τα ζητούμενα, βάσει υποθέσεων εργασίας. Ακολούθως επιλέχθηκε η μέθοδος πραγματοποίησης της και σχεδιάστηκε η βήμα προς βήμα υλοποίησή της.

Κατά το δεύτερο, το στάδιο υλοποίησης, συλλέχθηκαν τα απαραίτητα στοιχεία, ακολούθησαν η επεξεργασία και η ανάλυση των δεδομένων που προέκυψαν και έγινε η σύνθεσή τους και διατύπωση των σχετικών συμπερασμάτων

Σχεδιασμός της Έρευνας

Ο προσδιορισμός και η διατύπωση των ζητούμενων μιας ποσοτικής κοινωνικής έρευνας στηρίζονται σε κάποιες βασικές υποθέσεις εργασίας, των οποίων απαιτείται η περαιτέρω διερεύνηση, ούτως ώστε να διαπιστωθεί κατά πόσον αυτές ισχύουν και να αποτυπωθεί η υφιστάμενη κατάσταση στο συγκεκριμένο πλαίσιο αναφοράς.

Κατάρτιση Ερωτηματολογίων

Στις ποσοτικές έρευνες χρησιμοποιείται ευρύτατα η συμπλήρωση ερωτηματολογίων, στα οποία αποτυπώνεται το περιεχόμενο των προσωπικών συνεντεύξεων που λαμβάνονται επί τούτου.

Η έρευνα που γίνεται με τη μέθοδο αυτή πρέπει να έχει προετοιμαστεί, με κάθε λεπτομέρεια, μια και ο συνεντευκτής οφείλει στο ελάχιστο χρονικό διάστημα, να αποκτήσει πολυάριθμες και τις πιο σημαντικές πληροφορίες.

Αυτή η προετοιμασία οδηγεί στην κατάστρωση ερωτηματολογίου από τον ερευνητή, ο οποίος αναλαμβάνει (Kerlinger, 1979):

α) να μετατρέψει τους σκοπούς που επιδιώκει η έρευνα σε επί μέρους ερωτήσεις,

β) να προσαρμόσει το ερωτηματολόγιο στα πρόσωπα, με τα οποία θα γίνει η συνέντευξη,

γ) να ενημερώσει τους συνεντευκτές γι' αυτά, έτσι ώστε να μπορέσουν να εκθέσουν με σαφήνεια τις ερωτήσεις στα πρόσωπα που θα υποβληθούν στη συνέντευξη και να προδιαθέσει το ερωτώμενο πρόσωπο να μεταδώσει αυθόρμητα τις πληροφορίες που περιμένουν από αυτό.

Η συνέντευξη στις Κοινωνικές Επιστήμες - κι' αυτό την ξεχωρίζει από την δημοσιογραφική - είναι μια «συστηματοποιημένη» συνέντευξη - συζήτηση με έναν ορισμένο αριθμό χαρακτηριστικών που καθορίζουν την τεχνική της εφαρμογής της.

Οι μορφές συνέντευξης που χρησιμοποιούνται στις ποσοτικές έρευνες διακρίνονται σε δύο βασικές κατηγορίες, που είναι (Mouly, 1970):

Η δομημένη συνέντευξη

Με τον όρο αυτό εννοούμε τη συνέντευξη εκείνη, όπου ο ερωτώμενος προτρέπει στο να απαντήσει σε μια σειρά ερωτήσεων που ο αριθμός, η σειρά και το περιεχόμενο προκαθορίζεται από το έντυπο της συνέντευξης. Οι απαντήσεις καταγράφονται ή λέξη προς λέξη ή κωδικοποιημένες.

Η εντοπισμένη συνέντευξη (FOCUSED INTERVIEW)

Ο συνεντευκτής θέτει το γενικό πλαίσιο και εντοπίζει τα σημεία ιδιαίτερου ενδιαφέροντος, ούτως ώστε εκεί να εστιασθεί η ανάπτυξη του θέματος (ημι-κατευθυνόμενη συνέντευξη). Η τεχνική αυτή χρησιμοποιείται κυρίως σε πληροφοριοδότες - κλειδιά, για τους οποίους εκ των προτέρων θεωρούμε πως έχουν ιδιαίτερη γνώση επί του διερευνώμενου θέματος.

Μετά την κατάστρωση του κατάλληλου ερωτηματολογίου, γίνεται «πιλοτική έρευνα» (προ - έρευνα) για να προσδιορισθεί η λειτουργικότητα του ερωτηματολογίου και να διαμορφωθεί οριστικά η δομή του. Κατ' αυτή τη διαδικασία, σ' ένα βαθμό γίνεται χρήση των τεχνικών της ποιοτικής προσέγγισης.

Στα πλαίσια της παρούσας Εργασίας, έγινε η σύνταξη ερωτηματολογίου για πραγματοποίηση δομημένης συνέντευξης.

3.1.2 Στόχοι έρευνας

Στόχος της παρούσης έρευνας, είναι να αποτυπωθούν τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά και οι διαφορές της ζωής στην πόλη και στο χωριό. Πιο αναλυτικά, οι επιμέρους στόχοι της έρευνας περιγράφονται από τα παρακάτω ερευνητικά ερωτήματα:

3.1.3 Ερευνητικά ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα στα οποία καλείται να απαντήσει η εργασία, είναι τα εξής:

1) Ποια είναι τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της ζωής στο χωριό σήμερα;

2) Ποια είναι τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της ζωής στην πόλη σήμερα;

3) Μπορεί η ζωή στην πόλη να παρέχει υψηλή ποιότητα ζωής;

4) Μπορεί η ζωή στο χωριό να καλύψει τις ανάγκες του σημερινού ανθρώπου;

3.2 Ερευνητικά εργαλεία

3.2.1 Το ερωτηματολόγιο

Για την αντιμετώπιση των ερευνητικών θεμάτων που παρουσιάστηκαν στην προηγούμενη ενότητα, θα χρησιμοποιηθεί το ερωτηματολόγιο. Το ερωτηματολόγιο θα αποτελείται από 2 επιμέρους ενότητες, με τρόπο τέτοιο ώστε να απαντώνται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο οι ερευνητικές ερωτήσεις που παρουσιάστηκαν.

1ο μέρος ερωτηματολογίου: Εξοικείωση με την τεχνολογία και εφαρμογές ηλεκτρονικής μάθησης.

Το πρώτο μέρος του ερωτηματολογίου θα αφορά στα δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων. Πιο συγκεκριμένα, θα περιλαμβάνει ερωτήσεις που στόχο έχουν να συγκεντρωθούν δεδομένα αναφορικά με το φύλο, την ηλικία, τον τόπο διαμονής τους, το επίπεδο σπουδών και το μηνιαίο εισόδημα του δείγματος.

2ο μέρος ερωτηματολογίου: Ερωτήσεις σχετικά με την ζωή στην πόλη και το χωριό

Το 2^ο μέρος του ερωτηματολογίου θα περιλαμβάνει έντεκα ερωτήσεις, που σχετίζονται με τις απόψεις των ερωτηθέντων για τα χαρακτηριστικά της ζωής τόσο στην πόλη όσο και στο χωριό.

Οι ερωτήσεις αυτές αναφέρονται σε διάφορες πτυχές των χαρακτηριστικών αυτών, όπως η ποιότητα ζωής, οι επαγγελματικές ευκαιρίες, οι δυνατότητες ψυχαγωγίας και άλλα. Παράλληλα, εστιάζουν στο να καθορίσουν τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της ζωής τόσο στην πόλη όσο και στο χωριό.

3.2.2 Η επεξεργασία

Μετά την συλλογή των δεδομένων αρχίζει το στάδιο της επεξεργασίας τους. Μπορεί μάλιστα κανείς να πει ότι η φάση της επεξεργασίας αρχίζει πολύ πριν από τη συλλογή των δεδομένων και συνεχίζεται κατά τη διάρκειά της. Μ' αυτό εννοείται ότι κατά τη φάση του σχεδιασμού ήδη έχει αποφασισθεί ένα «πλάνο» επεξεργασίας περισσότερο ή λιγότερο λεπτομερές, ανάλογα με τη γνώση του αντικειμένου της έρευνας, τη φύση της έρευνας (διερευνητική, περιγραφική, πειραματική) και την οργάνωσή της και ότι κατά τη διάρκεια της συλλογής των στοιχείων η πρώτη πράξη της επεξεργασίας, δηλαδή ο έλεγχος των ερωτηματολογίων, ήδη συντελείται.

Η επεξεργασία των δεδομένων που θα συλλεχθούν, καθώς και η στατιστική επεξεργασία τους για την συγκεκριμένη εργασία, θα γίνει κατά κύριο λόγο, με τη βοήθεια του προγράμματος MS Excel.

3.3 Δείγμα έρευνας

3.3.1 Προσδιορισμός του δείγματος

Στη συνέχεια, ακολουθεί η επιλογή δείγματος από το σύνολο του πληθυσμού, στο οποίο θα πραγματοποιηθεί η επιτόπια έρευνα, με τη διεξαγωγή συνεντεύξεων μέσω ερωτηματολογίων.

Η μαθηματική δειγματοληψία στηρίζεται στη θεωρία των πιθανοτήτων και τη στατιστική. Και στους δύο αυτούς κλάδους των μαθηματικών η έννοια του «τυχαίου» είναι βασική και αυστηρά ορισμένη.

Επειδή, όπως θα φανεί και στη συνέχεια, το αντιπροσωπευτικό υποσύνολο, το δείγμα, δεν είναι παρά ένα «τυχαίο υποσύνολο» του πληθυσμού, πρέπει να διευκρινιστεί πως το «τυχαίο» δε συμπίπτει μ' αυτό που στη καθημερινή ζωή χαρακτηρίζεται ως «στην τύχη».

Μόνο οι πίνακες τυχαίων αριθμών, αν χρησιμοποιηθούν σωστά, εγγυώνται την «τυχειότητα» της επιλογής γιατί είναι φτιαγμένοι ακριβώς ώστε ν' ανταποκρίνονται στο μαθηματικό ορισμό του τυχαίου. Αντίθετα δηλαδή απ' το ότι θα περίμενε κανείς, η επίτευξη του τυχαίου απαιτεί την πραγματοποίηση μιας πολύ συστηματικής διαδικασίας (Πετράκης, 2006).

Ο βασικότερος παράγοντας που οδηγεί στην επιλογή της δειγματοληψίας αντί της απογραφής, είναι οπωσδήποτε η αδυναμία να πραγματοποιηθεί απογραφή είτε για λόγους αντικειμενικούς, είτε για λόγους οικονομίας, μια και το κόστος μιας έρευνας είναι συνήθως ανάλογο του αριθμού των στοιχείων που εξετάζονται.

Τα κύρια πλεονεκτήματα της δειγματοληψίας, έναντι της απογραφής, είναι (Πετράκης, 2006):

α) Ταχύτητα. Η απογραφή ενός πολύ μεγάλου πληθυσμού απαιτεί πολύ χρόνο. Αν κάποια στοιχεία επείγει να γίνουν γνωστά, η δειγματοληπτική μέθοδος αποτελεί τη μόνη λύση.

β) Ευρύτερο πεδίο έρευνας: Ακριβώς επειδή απευθύνεται σε λιγότερα άτομα, υπάρχει η δυνατότητα να συγκεντρωθούν πληροφορίες για πολύ περισσότερα χαρακτηριστικά του ερωτώμενου πληθυσμού.

γ) Ακρίβεια: Όσο κι' αν φαίνεται περίεργο είναι δυνατό με μια δειγματοληπτική έρευνα να έχουμε πιο ακριβή αποτελέσματα. Πράγματι, η περιορισμένη έκταση της επιτρέπει να χρησιμοποιηθεί ειδικευμένο προσωπικό, γεγονός που θα μειώσει τα σφάλματα παρατήρησης.

Για να πετύχει μια δειγματοληπτική έρευνα πρέπει ο πληθυσμός όχι μόνο να είναι σαφώς ορισμένος, αλλά και αρκετά ομοιογενής. Αν η τιμή του χαρακτηριστικού που μετράμε παίρνει πολύ μικρές και πολύ μεγάλες τιμές, θα πρέπει οι ακραίες περιπτώσεις ν' απομονωθούν και να μελετηθούν χωριστά, γιατί αλλιώς τα συμπεράσματα μας θα είναι εντελώς λανθασμένα.

Τέλος, αν δε δοθεί προσοχή στα σφάλματα παρατήρησης, όσο σωστά κι' αν έχει επιλεγεί το δείγμα, η προσπάθεια θα πάει χαμένη. Αποδεικνύεται πως τα λάθη παρατήρησης επηρεάζουν πολύ περισσότερο μια δειγματοληψία, παρά μια απογραφή και μάλιστα τόσο περισσότερο, όσο μικρότερο είναι το δείγμα.

Συνηθισμένη μέθοδος είναι η δειγματοληψία κατά στρώματα. Η αρχή της κατά στρώματα δειγματοληψίας στηρίζεται στην απλή ιδέα πως αν καταστεί δυνατή η διαίρεση του πληθυσμού σε ομάδες (στρώματα), σχετικά ομοιογενής ως προς το υπό μελέτη χαρακτηριστικό, θα αρκεί ένα μικρό δείγμα από κάθε στρώμα για να γίνει εκτίμηση της τιμής του χαρακτηριστικού. Στην οριακή περίπτωση, αν η ομοιογένεια κάθε στρώματος ήταν απόλυτη, θα αρκούσε δείγμα μιας μονάδας από κάθε στρώμα. Στη συνέχεια οι εκτιμήσεις αυτές συνδυάζονται για να δώσουν την εκτίμηση για το σύνολο του πληθυσμού.

Στις περιπτώσεις της κατά στρώματα δειγματοληψίας τα χαρακτηριστικά, βάσει των οποίων εξετάζεται η ομοιογένεια των στρωμάτων, μπορεί να είναι (Kerlinger, 1979):

- η γεωγραφική θέση (περιφέρεια)
- το είδος του οικισμού (αστικός, ημιαστικός, αγροτικός)
- το φύλο
- οι ηλικιακές ομάδες
- η κατάσταση απασχόλησης (εργαζόμενοι ή άνεργοι)

κλπ., γενικότερα δηλαδή στοιχεία ταυτότητας, από τα οποία αναμένεται να προκύπτουν ομοιογενή ή διαφορετικά γνωρίσματα για κάθε στρώμα.

Από τα παραπάνω, βγαίνει εύκολα το συμπέρασμα πως δεν υπάρχει περίπτωση μία κατά στρώματα δειγματοληψία να δώσει λιγότερο ακριβή αποτελέσματα από την απλή τυχαία δειγματοληψία. Στη χειρότερη περίπτωση, αν όλα τα στρώματα είναι εξ' ίσου ανομοιογενή με τον πληθυσμό, ως προς το χαρακτηριστικό που ενδιαφέρει, οι εκτιμήσεις θα έχουν την ίδια ακρίβεια με την απλή τυχαία δειγματοληψία, για το ίδιο μέγεθος δείγματος.

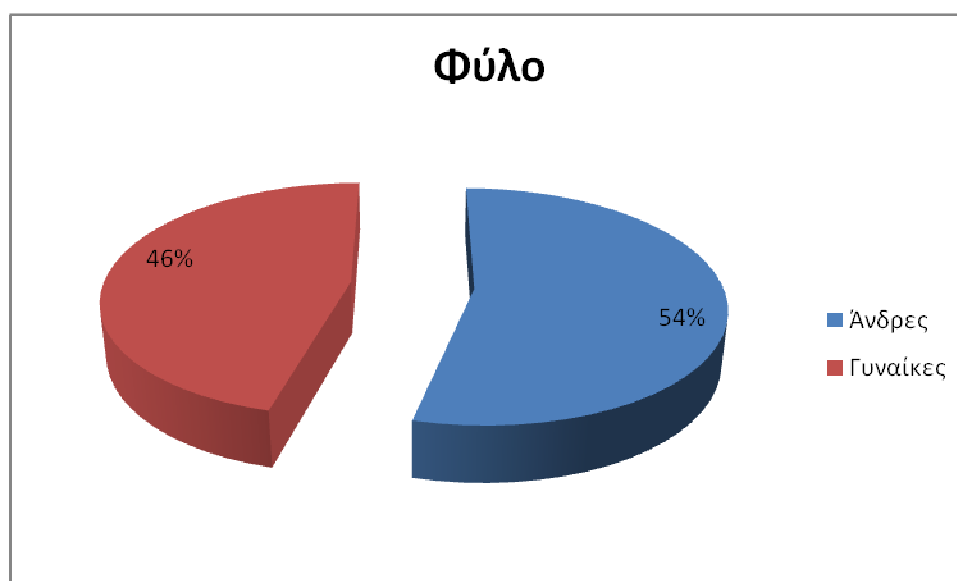
3.3.2 Δειγματοληψία της έρευνας

Το δείγμα της έρευνας στα πλαίσια της εργασίας αυτής αυτό θα πρέπει να επιλεγεί βάσει κάποιων συγκεκριμένων χαρακτηριστικών, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η ομοιομορφία στην κατανομή του. Η επιλογή αυτή πραγματοποιείται καταρχήν με βάση τον τόπο διαμονής, ώστε να υπάρχει ίσος αριθμός ανθρώπων που ζουν στην πόλη και το χωριό. Επιπλέον, έγινε προσπάθεια να ληφθούν υπόψη και άλλα χαρακτηριστικά, ώστε να υπάρχει

σχετική ομοιομορφία αναφορικά τόσο με τις ηλικίες των ατόμων που εξετάζονται, όσο και με το φύλο τους.

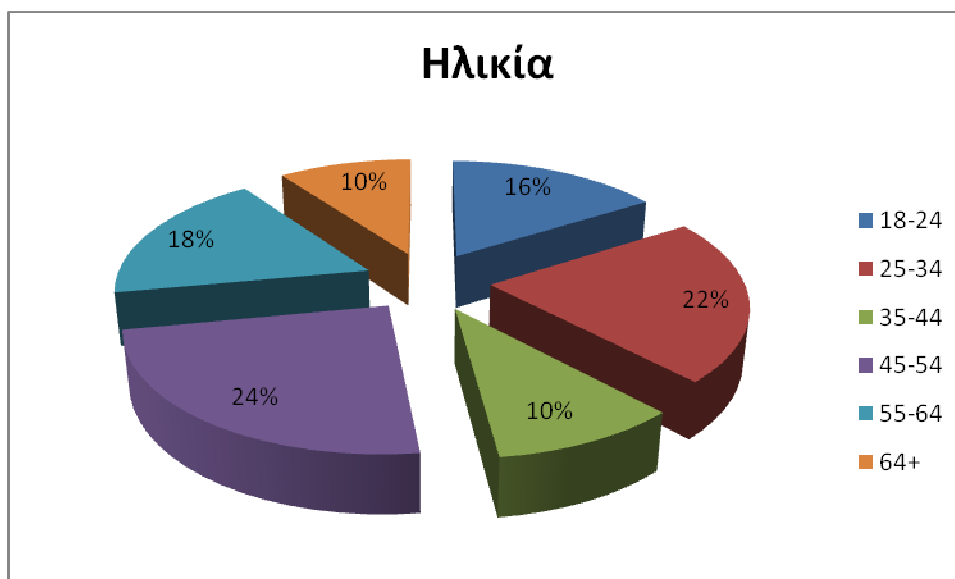
Συνολικά, το δείγμα της έρευνας ήταν 50 άνθρωποι, εκ των οποίων οι 25 ζουν στην πόλη και 25 σε χωριό.

Όπως φαίνεται από την επόμενη εικόνα, το 46% των ερωτηθέντων ήταν γυναίκες και το 54% άνδρες.

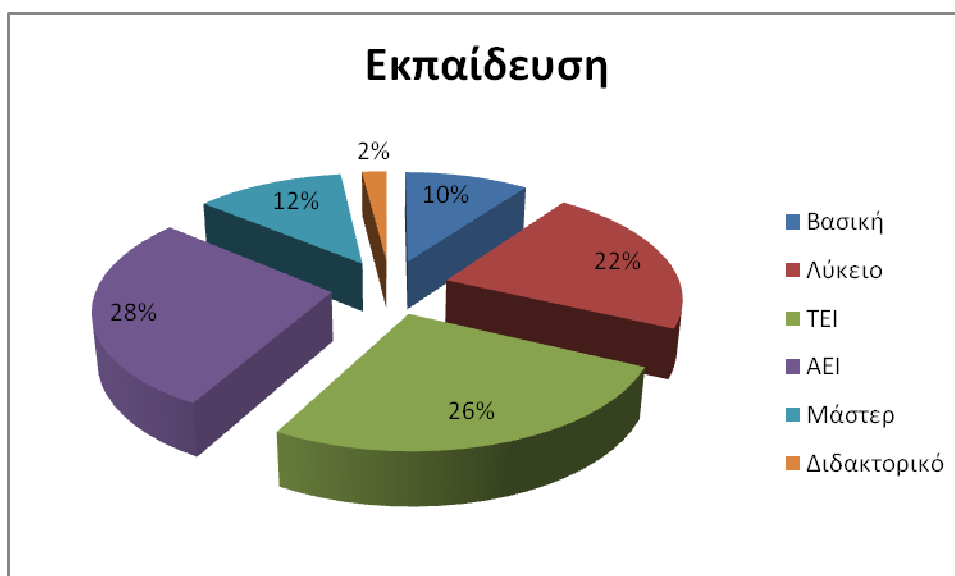
Εικόνα 2: Κατανομή δείγματος κατά φύλο

Αντίστοιχα, αναφορικά με την ηλικία τους, το 24% ήταν από 45 ως 54^{ωv} ετών, το 22% από 25 ως 34^{ωv} ετών, και το 18% από 55 έως 64^{ωv} ετών, ενώ τα υπόλοιπα ποσοστά μοιράζονται στις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες. Σε γενικές γραμμές, υπάρχει ομοιόμορφη κατανομή του δείγματος στις διάφορες ηλικιακές ομάδες.

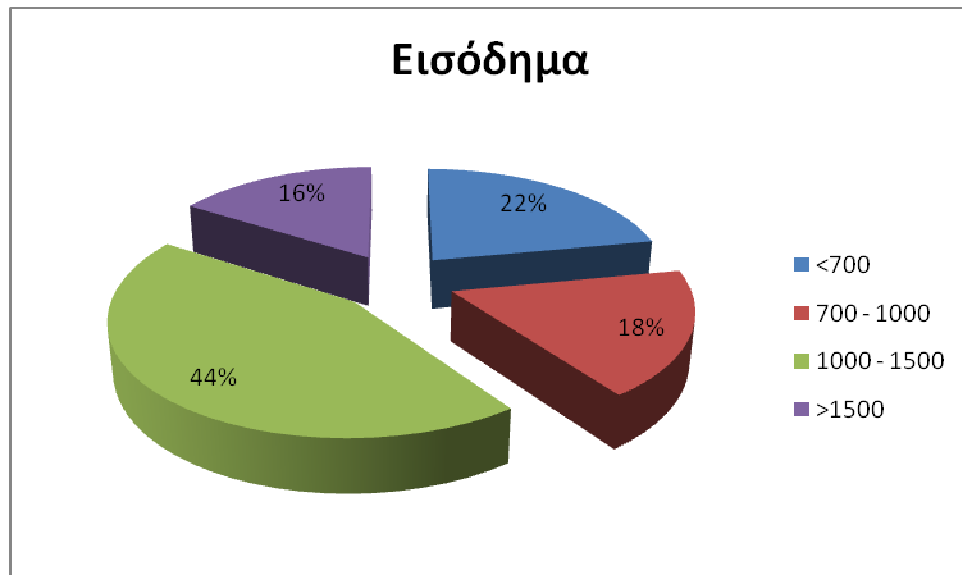
Εικόνα 3: Κατανομή δείγματος κατά ηλικία

Όσον αφορά στην εκπαίδευση, το μεγαλύτερο μέρος των ερωτηθέντων έχει αποφοιτήσει από ΑΕΙ ή ΤΕΙ (συνολικά 54%), ενώ το 22% είναι απόφοιτοι λυκείου.

Εικόνα 4: Κατανομή δείγματος κατά βαθμό εκπαίδευσης

Τέλος, αναφορικά με το εισόδημα, το 44% έχει μέσο μηνιαίο εισόδημα της τάξης των 1000^{ωv} – 1500^{ωv} ευρώ, όπως φαίνεται από την επόμενη εικόνα.

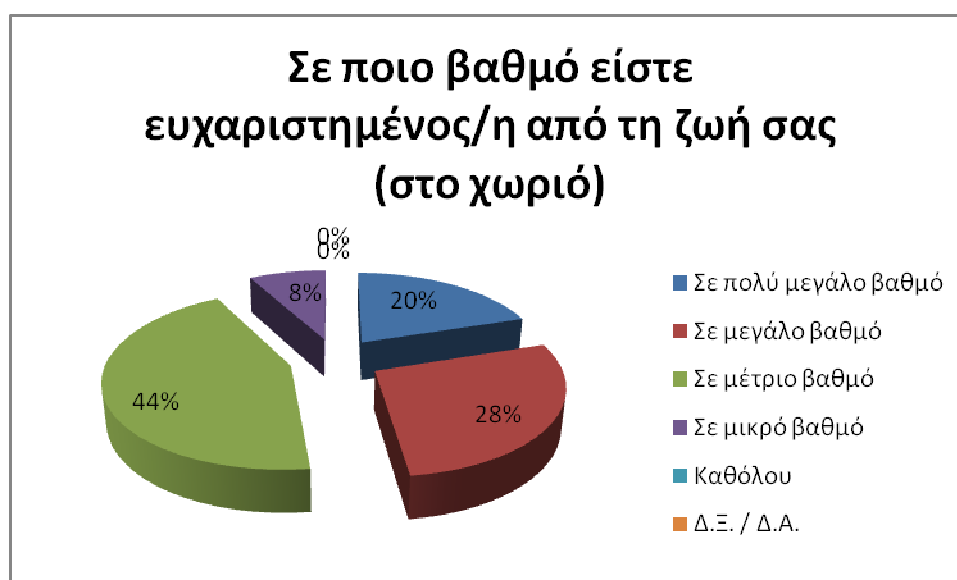

Εικόνα 5: Κατανομή δείγματος κατά εισόδημα

4 Αποτελέσματα έρευνας

Στην ενότητα αυτή, παρουσιάζονται τα σημαντικότερα ευρήματα της έρευνας, όπως αυτά προέκυψαν από τις απαντήσεις που συγκεντρώθηκαν μέσω των ερωτηματολογίων.

Στην επόμενη εικόνα, φαίνεται πως το μεγαλύτερο μέρος των ερωτηθέντων (44%) είναι μέτρια ικανοποιημένο από τη ζωή του στο χωριό, αλλά υπάρχει και ένα σημαντικό ποσοστό (28%) που είναι ικανοποιημένο σε μεγάλο βαθμό, ενώ το 20% είναι ικανοποιημένο σε πολύ μεγάλο βαθμό, πράγμα αξιοσημείωτο.

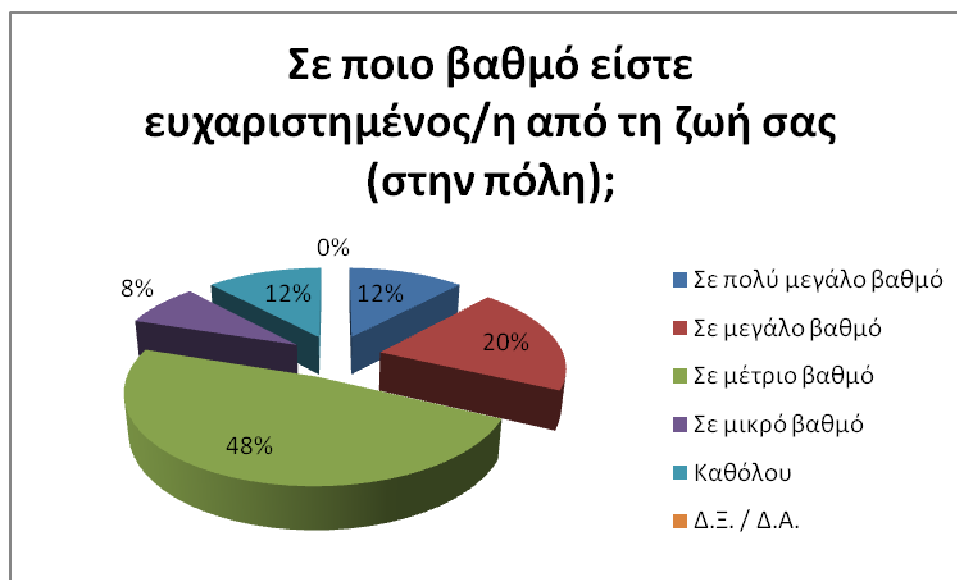

Εικόνα 6: Βαθμός ευχαρίστησης από τη ζωή στο χωριό

Αντίθετα, στην επόμενη εικόνα όπου φαίνονται τα αποτελέσματα για τους κατοίκους των πόλεων, φαίνεται πως ενώ και πάλι το μεγαλύτερο ποσοστό είναι μετρίως ικανοποιημένο (48%), τα ποσοστά αυτών που είναι περισσότερο ικανοποιημένοι είναι σαφώς μικρότερα (20% και 12%

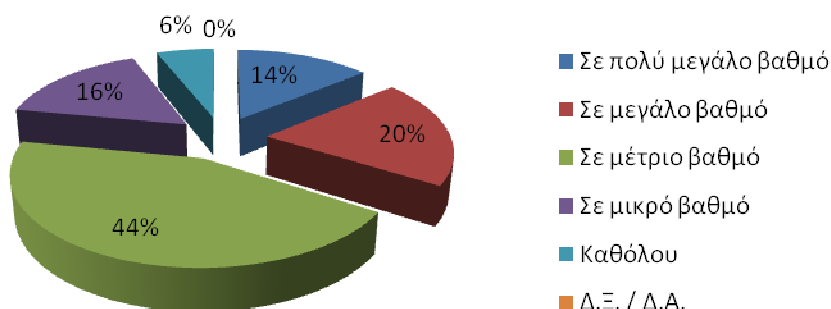
αντίστοιχα), κάτι που δείχνει πως σε γενικές γραμμές, οι κάτοικοι στο χωριό φαίνεται να είναι περισσότερο ικανοποιημένοι από αυτούς στην πόλη.

Εικόνα 7: Βαθμός ευχαρίστησης από τη ζωή στην πόλη

Στη συνέχεια εξετάζεται το κατά πόσο οι ερωτηθέντες θεωρούν την ποιότητα ζωής στην πόλη ικανοποιητική. Το 44% των ερωτηθέντων θεωρεί πως είναι ικανοποιητική σε μέτριο βαθμό, ενώ το 20% την βρίσκει ικανοποιητική σε μεγάλο βαθμό. Το 22% των ερωτηθέντων όμως, θεωρεί πως είτε είναι λίγο ικανοποιητική, είτε καθόλου.

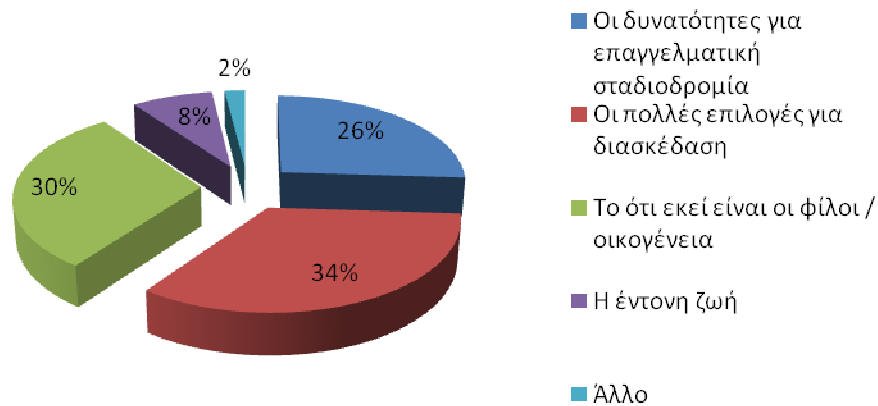
Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι η ποιότητα ζωής στις μεγαλουπόλεις σήμερα είναι ικανοποιητική;

Εικόνα 8: Ικανοποίηση από ποιότητα ζωής στην πόλη

Αντίστοιχα, σύμφωνα με την επόμενη εικόνα, το σημαντικότερο προτέρημα της ζωής στην πόλη την σημερινή εποχή είναι οι πολλές επιλογές στην διασκέδαση (34%), ενώ ιδιαίτερα σημαντικά είναι επίσης και το ότι είναι εκεί οι φίλοι ή οι συγγενείς (για το 30% των ερωτηθέντων), καθώς και οι δυνατότητες που παρέχει η πόλη για ικανοποιητική επαγγελματική σταδιοδρομία (όπως σημείωσε το 26% των ερωτηθέντων).

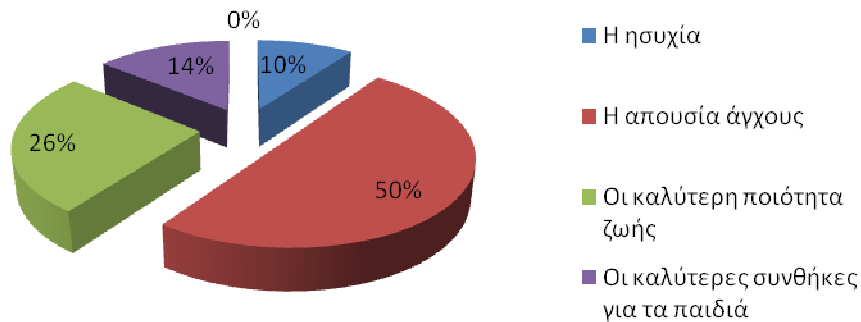
Ποιο είναι το σημαντικότερο προτέρημα της ζωής στην πόλη την σημερινή εποχή;

Εικόνα 9: Πλεονεκτήματα της ζωής στην πόλη

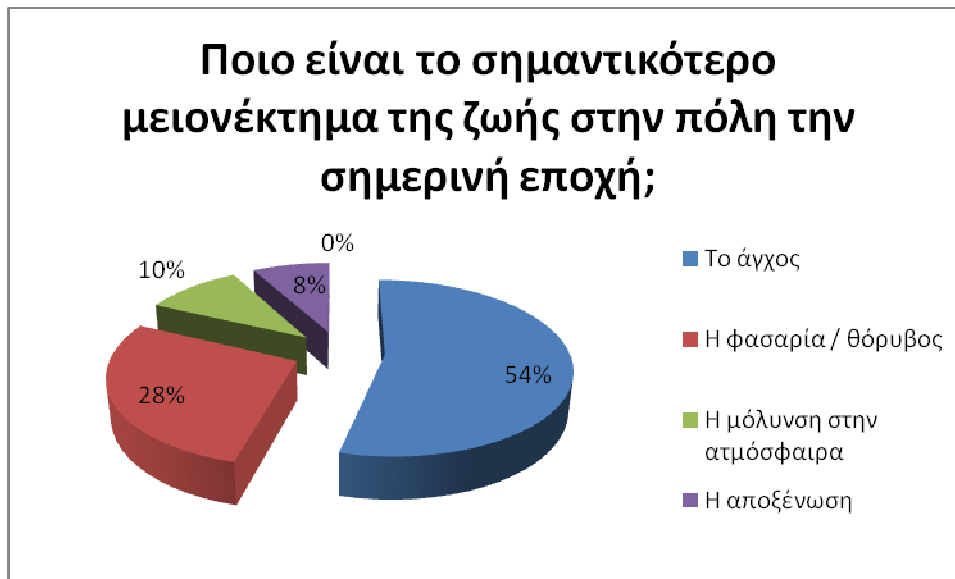
Από την άλλη μεριά, όσον αφορά στα πλεονεκτήματα της ζωής στο χωριό, φαίνεται πως για τους περισσότερους (50% των ερωτηθέντων) το σημαντικότερο είναι η απουσία άγχους. Επίσης σημαντικό πλεονέκτημα είναι και η καλύτερη ποιότητα ζωής (για το 26% του δείγματος) ενώ λιγότερο σημαντικοί παράγοντες είναι οι καλύτερες συνθήκες ζωής για τα παιδιά (14%) και η ησυχία (10%).

Ποιο είναι το σημαντικότερο προτέρημα της ζωής στο χωριό την σημερινή εποχή;

Εικόνα 10: Πλεονεκτήματα της ζωής στο χωριό

Οι δύο επόμενες εικόνες παρουσιάζουν αντίστοιχα τα μειονεκτήματα της ζωής τόσο στην πόλη, όσο και στο χωριό. Αναφορικά με την πόλη, φαίνεται πως το άγχος αποτελεί το σημαντικότερο πρόβλημα για τους περισσότερους (54%). Ιδιαίτερα σημαντικός παράγοντας είναι και η φασαρία / ο θόρυβος, καθώς σημειώνεται από το 28% του δείγματος. Μικρότερα ποσοστά συγκεντρώνουν οι παράγοντες της μόλυνσης στην ατμόσφαιρα (10%) και της αποξένωσης (8%).

Εικόνα 11: Μειονεκτήματα της ζωής στην πόλη

Αντίστοιχα, όσον αφορά στα μειονεκτήματα της ζωής στο χωριό, το μεγαλύτερο πρόβλημα φαίνεται να είναι η απουσία επαγγελματικών ευκαιριών, καθώς συγκεντρώνει το 42% των απαντήσεων. Σημαντικοί παράγοντες είναι επίσης η απουσία επιλογών για διασκέδαση (28%) αλλά και το ότι οι φίλοι ή / και η οικογένεια ζουν στην πόλη (22%).

Εικόνα 12: Μειονεκτήματα της ζωής στο χωριό

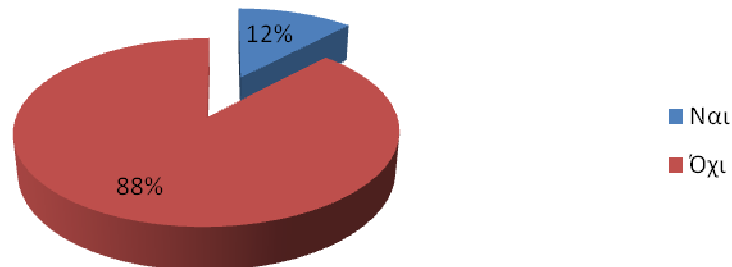
Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι απαντήσεις στις δύο επόμενες ερωτήσεις του ερωτηματολογίου. Συγκεκριμένα, οι κάτοικοι των πόλεων ερωτώνται καταρχήν αν θα μπορούσαν να μετακομίσουν σε κάποιο χωριό. Όπως φαίνεται από την εικόνα που ακολουθεί, το 72% απαντάει καταφατικά, και μόλις το 28% δηλώνει πως δεν θα μπορούσε να μετακομίσει στο χωριό.

Εικόνα 13: Αλλαγή διαμονής από την πόλη στο χωριό

Αντίστοιχα, οι κάτοικοι χωριών ερωτήθηκαν αν θα μπορούσαν να μετακομίσουν σε κάποια πόλη. Εδώ, οι απαντήσεις είναι τελείως διαφορετικές, καθώς το 88% απαντά πως δεν θα μπορούσε να μετακομίσει στην πόλη, και μόλις το 12% θα έκανε κάτι τέτοιο.

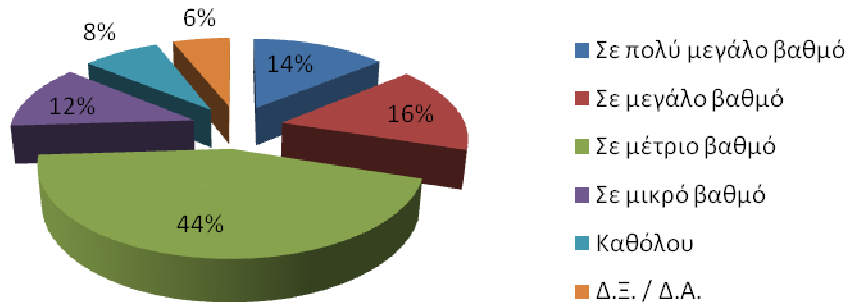
Σε περίπτωση που μένετε σε χωριό, θα μπορούσατε να μετακομίσετε σε κάποια πόλη;

Εικόνα 14: Αλλαγή διαμονής από το χωριό στην πόλη

Η επόμενη εικόνα παρουσιάζει το σε ποιον βαθμό θεωρούν οι ερωτηθέντες ότι η ζωή στο χωριό μπορεί να καλύψει τις επαγγελματικές τους ανάγκες. Όπως φαίνεται, το 44% απαντά πως αυτό μπορεί να γίνει σε μέτριο βαθμό, κάτι αναμενόμενο. Είναι σημαντικό όμως πως το 30% δηλώνει πως το χωριό μπορεί να καλύψει τις επαγγελματικές τους ανάγκες σε μεγάλο ή σε πολύ μεγάλο βαθμό, και μόλις το 12% απαντά ότι αυτό συμβαίνει σε μικρό βαθμό.

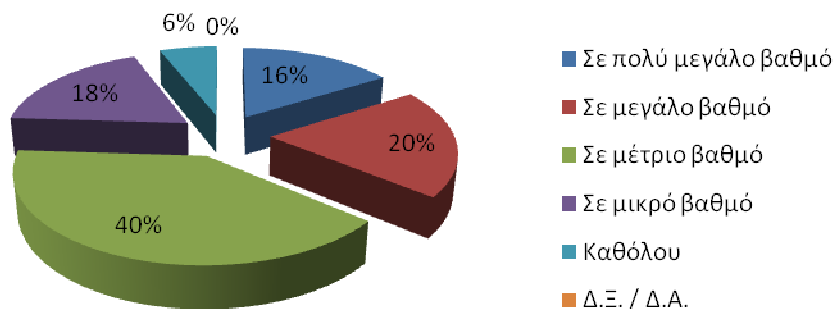
Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι η ζωή στο χωριό μπορεί να καλύψει τις επαγγελματικές σας ανάγκες;

Εικόνα 15: Κάλυψη επαγγελματικών αναγκών στο χωριό

Σχετικά με τον παράγοντα της διασκέδασης, όπως φαίνεται στην επόμενη εικόνα, το 40% των ερωτηθέντων δηλώνει πως το χωριό μπορεί να καλύψει τις ανάγκες του σε μέτριο βαθμό, ενώ για το 36% οι ανάγκες του καλύπτονται σε μεγάλο ή πολύ μεγάλο βαθμό. Το 18% δηλώνει πως η ζωή στο χωριό μπορεί να καλύψει τις ανάγκες του για διασκέδαση σε μικρό βαθμό, ενώ για το 6% δεν μπορεί να τις καλύψει καθόλου.

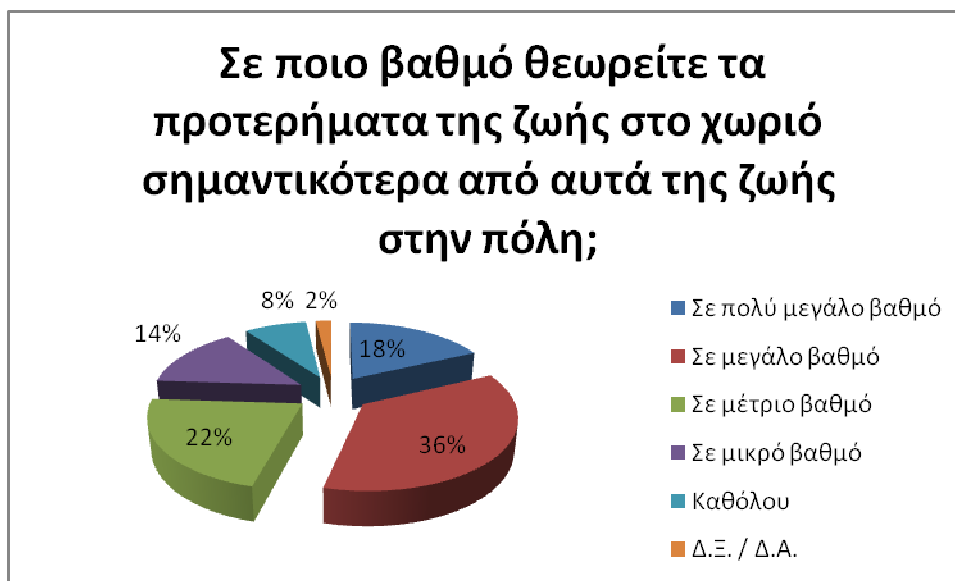
Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι η ζωή στο χωριό μπορεί να καλύψει τις ανάγκες σας για διασκέδαση;

Εικόνα 16: Κάλυψη ψυχαγωγικών αναγκών στο χωριό

Τέλος, το 36% του δείγματος θεωρεί πως τα προτερήματα της ζωής στο χωριό είναι σημαντικότερα από αυτά της ζωής στην πόλη σε μεγάλο βαθμό, ενώ για το 18% αυτό ισχύει σε πολύ μεγάλο βαθμό. Το 22% θεωρεί πως η παραπάνω διαπίστωση ισχύει σε μέτριο βαθμό, ενώ επίσης 22% είναι το ποσοστό αυτών που θεωρούν πως είτε ισχύει λίγο, είτε δεν ισχύει καθόλου.

Εικόνα 17: Σημασία προτερημάτων ζωής στο χωριό και την πόλη

5 Επίλογος

Η εργασία αυτή, είχε ως στόχο να καταγράψει τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά της ζωής στην πόλη και το χωριό, να παρουσιάσει τις σημαντικότερες διαφορές τους, και να αποτυπώσει τις απόψεις που επικρατούν σήμερα αναφορικά με τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα, και στη μία και στην άλλη περίπτωση.

Έτσι, αρχικά παρουσιάστηκε το θεωρητικό πλαίσιο του εν λόγω θέματος, και περιγράφηκε καταρχήν το φαινόμενο της αστικοποίησης, ενώ παρουσιάστηκαν τα σημαντικότερα προβλήματα της καθημερινής ζωής στην πόλη, όπως το κυκλοφοριακό, η ατμοσφαιρική ρύπανση και άλλα. Εν συνεχεία, έγινε αναφορά στα βασικά χαρακτηριστικά της ζωής στο χωριό, τα προτερήματά της αλλά και οι βασικές διαφορές συγκριτικά με τη ζωή στην πόλη.

Αφού ολοκληρώθηκε η θεωρητική ανασκόπηση, έγινε λεπτομερής αναφορά στην μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για το ερευνητικό μέρος, καθώς και για τους συγκεκριμένους στόχους της ερευνητικής διαδικασίας. Τέλος, παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα της έρευνας, με τη βοήθεια σχημάτων και γραφημάτων. Όπως φάνηκε από τα αποτελέσματα, καταρχήν υπάρχει μια γενικότερη δυσαρέσκεια για την ζωή στην πόλη, λόγω των σημαντικών προβλημάτων που καλούνται να αντιμετωπίσουν εκεί οι άνθρωποι, όπως το άγχος, ο θόρυβος και η ρύπανση. Φυσικά, τονίζονται και τα προβλήματα της ζωής στο χωριό, αλλά όπως φαίνεται αυτά είναι λιγότερα σημαντικά από τα αντίστοιχα της πόλης.

Χαρακτηριστικό αποτέλεσμα της έρευνας, ήταν το ότι ενώ οι άνθρωποι που ζουν στο χωριό δεν θα μπορούσαν να μετακομίσουν στην πόλη, δεν ισχύει το ίδιο και για αυτούς που ζουν στην πόλη, καθώς σε μεγάλο βαθμό θα μετακόμιζαν στο χωριό. Το σημαντικότερο ίσως πρόβλημα για μια τέτοια

πρωτοβουλία, όπως φάνηκε από τα αποτελέσματα της έρευνας, είναι οι περιορισμένες επαγγελματικές δυνατότητες που υπάρχουν στο χωριό, σε αντίθεση με την πόλη. Κατά τα άλλα, οι άνθρωποι φαίνεται να είναι διατεθειμένοι να αντιμετωπίσουν τα λοιπά μειονεκτήματα της ζωής στο χωριό.

Βιβλιογραφία

Βαγιά (1987), «Οι κοινωνικές ανάγκες στις αγροτικές περιοχές της Ευρώπης», εκλογή, τεύχος 83.

Βοζυκάκη (2005). «Υπάρχουν Ανθρώπινες Πόλεις;» Μια σύντομη ανθρωπολογική και ψυχολογική προσέγγιση της αρχιτεκτονικής για το πώς ενσωματώνεται ψυχολογικά ο άνθρωπος στο αρχιτεκτονικό τοπίο.

Δαουτόπουλος Γ. (1997). «Τοπική ανάπτυξη», Θεσσαλονίκη.

Πετράκης, Μ. (2006), Έρευνα Marketing: η Ερευνητική Μεθοδολογία, Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα.

http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/seyp/ker/2008/Drosataki,Stiliani/attached-document/_____.pdf

http://www.e-yliko.gr/htmls/perivallon/kallisto_files_/Anthrop_periv.pdf

Mouly, G.J. (1970), The Science of Educational Research, New York, Nostrand

Kerlinger, F. (1979), Foundations of Behavioral Research, New York.